

KUASAI PBD

MODUL PENTAKSIRAN BILIK DARJAH

TINGKATAN
KSSM

1

KHAS UNTUK
GURU

SEJARAH

Mempermudah
Pentaksiran Bilik
Darjah (PBD)

Melancarkan
Pentaksiran Formatif
dan Sumatif

Menyokong
Pembelajaran dan
Pemudahcaraan
(PdPc) Mesra Digital

Meningkatkan
Tahap Penguasaan
Murid

Edisi Guru

Edisi Murid

PAKEJ PERCUMA UNTUK KEMUDAHAN GURU

EDISI GURU

VERSI CETAK

- » Nota
- » Praktis PBD
- » Praktis Refleksi
- » Praktis UASA
- » Aplikasi KBAT
- » Ujian Pertengahan Sesi Akademik (UPSA)
- » Ujian Akhir Sesi Akademik (UASA)
- » Jawapan
- » Bahan Digital

RESOS DIGITAL GURU

Pelbagai bahan digital
sokongan PdPc yang
disediakan khas untuk
guru di platform
ePelangi+

BAHAN
SOKONGAN
+ PdPc
EKSTRA!

EDISI GURU (versi cetak)

A

Kandungan

Kandungan disertakan rujukan bahan-bahan digital sokongan dalam buku.

KANDUNGAN	
Rekod Pentaksiran Murid Sejarah Tingkatan 1	iv - vi
1 PENGENALAN ILMU SEJARAH	
1.1 Mengenal Sejarah	1
Kuasa Nota Pintas	1
1.1.1 Pengertian Sejarah	2
1.2 Pengertian Sejarah Mengikut Pandangan Sejarawan	3
1.3 Masa Silam dan Ruang dalam Sejarah	4
1.4 Sumber Sejarah	5
1.5 Penyelidikan dalam Sejarah	7
1.6 Tafsiran dalam Sejarah	9
1.7 Kepentingan Mempelajari Sejarah	10
Praktis Refleksi	12
Praktis UASA	13
2 ZAMAN AIR BATU	
2.1 Zaman Air Batu	16
Kuasa Nota Pintas	16
2.1.1 Dunia Kita	17
3 ZAMAN PRASEJARAH	
3.1 Zaman Prasejarah	28
Kuasa Nota Pintas	29
3.1.1 Maksud Zaman Prasejarah	30
3.2 Lokasi Zaman Prasejarah di Dunia	32
3.3 Ciri-ciri Kehidupan Manusia Zaman Prasejarah	34
3.4 Keinambungan Sumbangan Zaman Prasejarah kepada Kemajuan Kehidupan Manusia	36
3.5 Zaman Prasejarah di Malaysia	37
Praktis Refleksi	40
Praktis UASA	41
4 TAMADUN DUNIA DAN SUMBANGANNYA	
4.1 Mengenal Tamadun	44
Kuasa Nota Pintas	44
4.1.1 Maksud Tamadun	

B

Rekod Pentaksiran Murid

Jadual untuk catatan prestasi Tahap Penguasaan murid.

Rekod Pentaksiran Murid		Sejarah	
		Tingkatan 1	
Nama: _____			
Fingerprint: _____			
BAB	TAHAP PENGUSAHAAN	STANDARD PRESTASI	PENCAPAIAN
		TAFSIRAN	(%) MENGENALAI (I) BELAK (II) MENGENALAI
PENGENALAN ILMU SEJARAH			
1 MENGENAL SEJARAH	TP1	Mengenal pengenalan ilmu sejarah	7
	TP2	Memahami pengenalan ilmu sejarah	2, 4, 5, 10, 14
	TP3	Mengaplikasikan pengetahuan mengenai ilmu sejarah	2, 4, 10
	TP4	Mengaplikasikan maklumat mengenai ilmu sejarah	6, 7, 8
	TP5	Mendemonstrasikan tentang pengenalan ilmu sejarah	6, 9, 11
	TP6	Melakukan ilah yang berkaitan tentang pengenalan ilmu sejarah	11
Tahap Penguasaan Bab 1: TP1 TP2 TP3 TP4 TP5 TP6			
ZAMAN AIR BATU			
	TP1	Mengenal Zaman Air Batu	(7, 21)

C

Nota

Nota padat di halaman permulaan bab.

Praktis PBD » Pentaksiran Berterusan

Sejarah Tingkatan 1 Bab 1

1.1 Pengertian Sejarah

SP 1.1.1 Menerangkan pengertian sejarah secara umum.

1. Jawab soalan berikut dengan menggunakan kata kunci yang diberi.

(a) Apakah maksud sejarah?

peristiwa berlaku masa lalu

Sejarah ialah peristiwa yang berlaku pada masa lalu.

(b) Siapakah sejarawan?

ahli sejarah mengkaji kehidupan masyarakat

Sejarawan ialah ahli sejarah yang mengkaji peristiwa masa lalu yang berlaku dalam kehidupan sesebuah masyarakat atau negara.

(c) Apakah tugas sejarawan?

menyelidiki rekod dapatan kajian buku

Sejarawan menyelidiki rekod-rekod lalu dan memuatkan dapatan kajian mereka seperti dalam bentuk buku, monograf atau makalah.

2. Lengkapi pengertian sejarah berikut.

Pengertian sejarah

Bahasa Melayu: (a) Sejarah berasal daripada perkataan Arab syajaratun yang bermaksud pokok. Sejarah juga dikaitkan dengan salasilah, riwayat, keturunan, dan asal usul.

Bahasa Inggeris: (b) Sejarah ialah history yang bermaksud cerita tentang seseorang. Perkataan ini berasal daripada perkataan Yunani, iaitu historia yang bererti penyelidikan.

Kamus Dewan: (c) Sejarah ialah asal usul, salasilah, peristiwa yang benar-benar berlaku pada waktu yang lampau, kisah, riwayat dan tambo. Pengetahuan atau kajian tentang peristiwa yang telah lalu.

Cuba Jawab (Praktis Sumatif: Bab 1, Bilik 5.110)

SP 1.1.1

TAHAP PENGGUNAAN 1 2 3 4 5 6

© Penerbitan Pelangi Sdn. Bhd.

- 1 Soalan latihan formatif dirangka jelas mengikut Standard Kandungan (SK) dan Standard Pembelajaran (SP) sejajar dengan halaman buku teks.
- 2 Soalan dikriteriakan mengikut 6 Tahap Penguasaan (TP). Soalan Kemahiran Berfikir Aras Tinggi (KBAT) dikenal pasti.
- 3 Tahap penguasaan murid boleh dinilai di akhir setiap halaman.
- 4 **Cuba Jawab** merujuk silang soalan kepada Praktis UASA (soalan berbentuk penilaian) di hujung bab untuk menguji tahap kefahaman murid.

Sejarah Tingkatan 1 Bab 2

17. Senaraikan **dua** ciri istimewa masjid di bawah.

(a) Penggunaan kubah sebagai struktur utama bumbung. Mempunyai banyak menara di sisi masjid untuk memperkuh sistem struktur.

(b) Pintu gerbang yang besar sebagai pintu masuk utama. Bumbung berbentuk bawang dan lengkung yang menirus.

(c) Mengikut kesesuaian budaya dan seni bina tempatan. Mengambil inspirasi rumah tradisional, kuli dan istana.

Cuba Jawab (Praktis Sumatif: Bab 2, Bilik 5.110)

SP 2.1.1

TAHAP PENGGUNAAN 1 2 3 4 5 6

© Penerbitan Pelangi Sdn. Bhd.

18. Lakukan aktiviti berikut.

AKTIVITI PAK-21

(a) Bahagikan kelas kepada beberapa kumpulan kecil.

(b) Setiap kumpulan akan memilih salah satu masjid yang terdapat di Malaysia seperti:

- (i) Masjid Negara
- (ii) Masjid Uluoudah, Perak
- (iii) Masjid Putra, Putrajaya
- (iv) Masjid Kristal, Terengganu
- (v) Masjid Jamek, Kuala Lumpur
- (vi) Masjid Kampung Hulu, Melaka
- (vii) Masjid Kampung Laut, Kelantan

(c) Setiap kumpulan perlu membuat kajian dengan mengadakan lawatan atau mendapatkan maklumat daripada internet tentang sejarah dan keistimewaan seni bina masjid tersebut.

(d) Hasil dapatan dipersentasikan dengan gambar foto dan penerangan yang menarik.

(e) Hasil kerja setiap kumpulan ditampal di dinding untuk dilihat oleh ahli kumpulan lain.

(f) Ahli kumpulan akan bergerak untuk melihat, menganalisis, dan memberi komen hasil kerja kumpulan lain.

Lawatan ke Galeri.

SP 4.3.5

TAHAP PENGGUNAAN 1 2 3 4 5 6

© Penerbitan Pelangi Sdn. Bhd.

PRAKTIS REFLEKSI Bab 1

1. Tandakan (✓) pada pernyataan yang betul dan (X) pada yang salah.

- (a) Dalam bahasa Inggeris, sejarah ialah historia yang bererti kajian tentang peristiwa masa lalu. ✓
- (b) Menurut Khoo Kay Kim, sejarah merujuk kepada apa-apa yang pernah atau sudah berlaku. ✓
- (c) Masa silam dikaji berdasarkan urutan masa yang dinamakan kronologi. ✓
- (d) Sumber primer ialah sumber yang bersifat asli, belum diolah dan belum ditafsir. ✓
- (e) Ensiklopedia merupakan peralatan ciptaan manusia yang digunakan untuk perburuan, pertanian dan perdagangan. ✓
- (f) Sejarah mengajar kita menghargai warisan negara untuk dihayati oleh generasi akan datang. ✓

2. Berdasarkan huraian berikut, nyatakan kaedah penyelidikan sejarah yang betul.

- (a) Kajian terhadap sesuatu peristiwa daripada maklumat pada sumber yang dipahat atau ditulis. **Kaedah bertulis**
- (b) Kaedah yang digunakan secara saintifik untuk mencari maklumat daripada bahan tinggalan sejarah. **Kaedah arkeologi**
- (c) Proses mendapatkan maklumat melalui temu bual dengan orang sumber. **Kaedah lisan**
- (d) Kajian saintifik tentang sejarah peninggalan manusia yang terdapat di dasar laut, sungai atau tasik. **Kaedah arkeologi bawah air**

12

© Penerbitan Pelangi Sdn. Bhd.

- 5 **Cetus Idea** mengemukakan info tambahan dalam bentuk audio untuk membantu murid menjawab soalan dengan lebih berkesan.

- 6 Bahan digital lain seperti **Info**, **Video**, dan **Video Tutorial** disediakan untuk meningkatkan keseronokan pembelajaran Sejarah.

- 7 Aktiviti PAK-21 disertakan untuk menyempurnakan PdPc.

Praktis Refleksi

Latihan bahagian ini membantu murid menguasai konsep dan fakta asas keseluruhan bab sebelum mencuba soalan sumatif berpiawai UASA.

F

Praktis UASA

- Soalan latihan pada akhir bab ini memberikan pendedahan awal kepada murid untuk menguasai format UASA sebenar.
- Halaman buku teks diletakkan di tepi setiap soalan.
- Klu Soalan memberikan maklumat tambahan kepada murid supaya menjawab soalan Bahagian B dan C dengan lebih mudah.
- Kuiz Gamifikasi di akhir halaman Praktis UASA merupakan kuiz berunsur didik hibur yang disediakan mengikut bab buku teks.

1 Kuasai UASA PRAKTIS SUMATIF

BAHAGIAN A

- Apakah bidang ilmu yang mengkaji pembentukan bumi?
A Biologi B Geologi C Matematik D Falak
- Senarai berikut menunjuk kepada pembentukan fosil bumi.
Apakah hidupan yang wujud pada zaman tersebut?
A Ikan B Mamot C Dinosaur D Badak sumbu
- Antara berikut, yang manakah merupakan lautan?
A Asia B Afrika C Eropah D Malarik
- Gambar berikut menunjukkan Grand Canyon di Colorado, Amerika Syarikat.
Dataran tinggi tersebut dipercayai wujud pada zaman
A Miosen B Pliosen C Pleistosen D Holosen
- Senarai berikut menunjuk kepada Zaman Air Batu.
Zaman yang bermula sejak 10,000 tahun dahulu hingga kini.
Berikut kemajuan dalam kehidupan manusia.
Apakah kemajuan yang dicapai pada zaman tersebut?
I Menjalankan aktiviti pertanian
II Mengalut cara membuat api

BAHAGIAN B

- Jelaskan lima kepimpinan yang boleh dicontohi daripada pemerintah tamadun berikut:
(i) Tamadun India
Nilai kepimpinan yang boleh dicontohi daripada Asoka ialah menekankan sifat belas kasihan, berperikemanusiaan, menghargai nyawa dan memertingkatkan keharmonian.
(ii) Tamadun China
Nilai kepimpinan yang boleh dicontohi daripada pemerintah China ialah memertingkatkan pendidikan dan berusaha meluaskan rakyat yang berfikir demi membina sebuah negara bangsa yang cemerlang.
- Gambar berikut menunjukkan kekuatan ketenteraan dalam peralihan kuasa tamadun India.
Terangkan faktor peralihan kuasa dalam tamadun India.
(c) Jelaskan kitab yang boleh diambil daripada dasar pemerintah tamadun India.

G

Aplikasi KBAT

- Soalan latihan berfokus KBAT (dalam kod QR) merangsang pemikiran yang berstruktur dan berfokus dalam kalangan murid.
- IDEA merupakan kata-kata kunci jawapan dalam Aplikasi KBAT.

1 APLIKASI KBAT

2

Gambar berikut menunjukkan muzium di Malaysia.

Muzium Negara Muzium Ronggok

- Apakah fungsi muzium di atas? **KBAT Pemahaman**
Menjaga dan memeliharainggalan sejarah, mengumpul, merakod dan memelihara segala khazanah warisan sejarah serta menjalankan penyelidikan terhadap tinggalan sejarah.
- Senarai contoh sumber sejarah yang dapat dijumpai di muzium.
Sumber sejarah yang terdapat di muzium boleh daripada sumber primer dan sumber sekunder seperti manuskrip lama, surat perjanjian, batu bersurat, foto, senjata lama dan pakaian tradisional.
- Apakah langkah yang perlu diambil untuk memertahankan warisan kesenian negara? **KBAT Pemahaman**
Mengukuhkan Akta Warisan Kebangsaan, memertahankan tempat bersejarah, mempromosikan kebudayaan tradisional, mengadakan program citra warna dan membina Kafe Warisan di sekolah.
- Muzium sering dianggap sebagai tempat yang membosankan. Cadangkan langkah-langkah untuk menarik minat orang ramai mengunjungi muzium. **KBAT Pemahaman**
Mengadakan pameran yang menarik, tidak mengabaikan bayaran, menjalankan promosi di media massa, menyampaikan cabaran bertuah dan mengadakan raihan.

H

UPSA >> Pentaksiran Sumatif

UPSA (dalam kod QR) disediakan di halaman Kandungan.

I

UASA >> Pentaksiran Sumatif

UASA disediakan di bahagian akhir buku.

J

Jawapan

Jawapan keseluruhan buku (dalam kod QR) disediakan di halaman Kandungan.

UJIAN PERTENGAHAN SESI AKADEMIK

Aras: Kertas soalan ini mengandungi tiga bahagian, iaitu Bahagian A, Bahagian B dan Bahagian C. Jawab semua soalan dalam Bahagian A dan Bahagian B serta kerta soalan dengan Bahagian C.

BAHAGIAN A

Jawab semua soalan.

- Maklumat berikut berkaitan pengertian sejarah.
Bermaksud pokok, salak, mangkuk, ketupat, dan nasi ulat.
Apakah kata yang berkaitan dengan maklumat tersebut?
A Istisna B Ronggok C Dinotrup D Segitron
- Gambar berikut menunjukkan rangka manusia Zaman Prasejarah.
Apakah sumber sejarah tersebut?
A Manuskrip B Enkapsipedia C Sumber primer D Sumber sekunder
- Halaman mengandungi kaedah isian untuk membuat kajian berikut.
Sesungguhnya...
Apakah kaedah penyelidikan tersebut?
A Menjalankan B Menentukan C Menjalankan D Menjalankan
- Apakah peristiwa sejarah yang boleh dijadikan teladan dan pengajaran?
A Peristiwa diadani B Peristiwa diadani C Peristiwa diadani D Peristiwa diadani
- Apakah tindakan Ardi Negara Malaysia untuk memertahankan sejarah lisan di negara kita?
A Menubuhkan Muzium Negara B Menubuhkan Muzium Negara C Menubuhkan Muzium Negara D Menubuhkan Muzium Negara
- Apakah maksud Zaman Air Batu?
A Zaman palap fasa cahaya B Zaman palap fasa cahaya C Zaman palap fasa cahaya D Zaman palap fasa cahaya
- Pilihlah Zaman Air Batu yang betul.
A Pleistosen - Holosen - Miosen - Pliosen B Miosen - Pliosen - Pleistosen - Holosen C Pliosen - Pleistosen - Holosen - Miosen D Holosen - Pliosen - Miosen - Pleistosen
- Apakah kesan pengertian suhu pada Zaman Air Batu?
A Berakurja banji B Berakurja banji C Berakurja banji D Berakurja banji
- Senarai berikut menunjuk kepada Zaman Air Batu.
A Pliosen B Holosen C Pliosen D Holosen

UJIAN AKHIR SESI AKADEMIK

Masa: Dua jam

Aras: Kertas soalan ini mengandungi tiga bahagian, iaitu Bahagian A, Bahagian B dan Bahagian C. Jawab semua soalan dalam Bahagian A dan Bahagian B serta kerta soalan dengan Bahagian C.

BAHAGIAN A

Jawab semua soalan.

- Rajah berikut berkaitan pengertian sejarah.
Sesungguhnya...
Apakah kaedah penyelidikan tersebut?
A Menjalankan B Menentukan C Menjalankan D Menjalankan
- Gambar berikut menunjukkan rangka manusia Zaman Prasejarah.
Apakah sumber sejarah tersebut?
A Manuskrip B Enkapsipedia C Sumber primer D Sumber sekunder
- Halaman mengandungi kaedah isian untuk membuat kajian berikut.
Sesungguhnya...
Apakah kaedah penyelidikan tersebut?
A Menjalankan B Menentukan C Menjalankan D Menjalankan
- Apakah peristiwa sejarah yang boleh dijadikan teladan dan pengajaran?
A Peristiwa diadani B Peristiwa diadani C Peristiwa diadani D Peristiwa diadani
- Apakah tindakan Ardi Negara Malaysia untuk memertahankan sejarah lisan di negara kita?
A Menubuhkan Muzium Negara B Menubuhkan Muzium Negara C Menubuhkan Muzium Negara D Menubuhkan Muzium Negara
- Apakah maksud Zaman Air Batu?
A Zaman palap fasa cahaya B Zaman palap fasa cahaya C Zaman palap fasa cahaya D Zaman palap fasa cahaya
- Pilihlah Zaman Air Batu yang betul.
A Pleistosen - Holosen - Miosen - Pliosen B Miosen - Pliosen - Pleistosen - Holosen C Pliosen - Pleistosen - Holosen - Miosen D Holosen - Pliosen - Miosen - Pleistosen
- Apakah kesan pengertian suhu pada Zaman Air Batu?
A Berakurja banji B Berakurja banji C Berakurja banji D Berakurja banji
- Senarai berikut menunjuk kepada Zaman Air Batu.
A Pliosen B Holosen C Pliosen D Holosen

JAWAPAN Bab 1

1.1

1. (i) Muzium
(ii) Muzium
(iii) Muzium
(iv) Muzium
(v) Muzium

2. (i) Muzium
(ii) Muzium
(iii) Muzium
(iv) Muzium
(v) Muzium

3. (i) Muzium
(ii) Muzium
(iii) Muzium
(iv) Muzium
(v) Muzium

4. (i) Muzium
(ii) Muzium
(iii) Muzium
(iv) Muzium
(v) Muzium

RESOS DIGITAL GURU **ePelangi+**

Di platform **ePelangi+**, guru yang menerima guna (*adoption*) siri Kuasai PBD KSSM diberi akses kepada EG-i dan bahan sokongan ekstra PdPc untuk tempoh satu tahun:

1 Apakah itu **EG-i** ?

EG-i merupakan versi digital dan interaktif Edisi Guru Kuasai PBD secara dalam talian. Versi ini akan dapat mengoptimumkan penggunaan teknologi dalam pengajaran, memaksimumkan kesan PdPc, dan membangunkan suasana pembelajaran yang menyeronokkan serta responsif dalam kalangan murid.

Halaman Contoh **EG-i**

Klik Kod QR untuk mengakses bahan dalam kod QR seperti Cetus Idea (audio), Video, Video Tutorial, Kuiz Gamifikasi & UPSA.

Pilih paparan halaman (single/double page) dan bahasa antara muka melalui **Setting**.

Sejarah: Tingkatan 1 Bab 4

12. Gariskan jawapan yang betul tentang ciri-ciri bandar dalam tamadun awal dunia. **6/23**

(a) Pelan susun atur bangunan dan petempatan (berselerak : tersusun).

(b) Kemudahan prasarana yang teratur dan sistematik seperti (pasar : sekolah), rumah ibadat dan kawasan kediaman.

(c) Pembinaan (kota : kolam) untuk tujuan berlandung daripada serangan orang luar dan menjadi kawasan sempadan.

(d) Sistem pembentungan dan (perparitan : perumahan) dibina untuk mengelakkan banjir.

13. Tandakan (✓) pada jawapan yang betul. **6/23**

(a) Apakah tujuan kerajaan dibentuk dalam tamadun awal dunia?

Mengurus pemerintahan	☒	Menjalankan upacara keagamaan	☐
-----------------------	-------------------------------------	-------------------------------	--------------------------

(b) Siapakah yang mengetuai pemerintahan negara-kota pada peringkat awal?

Artisan	☐	Pendeta	☒
---------	--------------------------	---------	-------------------------------------

(c) Golongan manakah membantu raja sebagai pemerintah dalam tamadun awal?

Petani dan pedagang	☐	Bangsawan dan pendeta	☒
---------------------	--------------------------	-----------------------	-------------------------------------

(d) Apakah sistem yang dibentuk untuk melicinkan urusan pentadbiran negara?

Undang-undang	☒	Agama dan kepercayaan	☐
---------------	-------------------------------------	-----------------------	--------------------------

(e) Apakah kesan kepada sesebuah kerajaan jika sistem pemerintahan kucar-kacir?

Menjejaskan sistem ekonomi dan sosial	☒	Mewujudkan pengkhuisan dalam bidang pekerjaan	☐
---------------------------------------	-------------------------------------	---	--------------------------

(f) Nyatakan nilai yang harus dimiliki oleh golongan pemerintah.

Biaksana dan berwawasan	☒	Mementingkan diri dan perkauman	☐
-------------------------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

SP 4.1.3

50

1 2 3 4 5 6

Previous

Next

JAWAPAN

Alat sokongan lain:

Pen

Sticky Note

Unit Converter

Ruler

Calculator

Bookmark

Klik butang **JAWAPAN** untuk memaparkan atau menyembapkan jawapan (*hidden*) semasa penyampaian PdPc.

2

BAHAN SOKONGAN PdPc EKSTRA!

Bahan-bahan pengajaran dan latihan di platform **ePelangi+** boleh dimuat turun atau dimainkan terus.

Bahan pengajaran

- e-RPH (Microsoft Word)
- Edisi Guru pdf
- PowerPoint Interaktif
- Nota

Bahan latihan

- Praktis Ekstra
- Bank Soalan UASA
- Boleh dimuat turun

Bahan sokongan PdPc ekstra yang sesuai dicadangkan pada halaman atau bahagian tertentu Edisi Guru melalui penandaan ikon **eP+**.

CONTOH HALAMAN EDISI GURU DENGAN CADANGAN BAHAN SOKONGAN PDPC EKSTRA

eP+ Nota

Perubahan Zaman Air Batu Akhir

- Glasier telah mengubah bentuk fizikal bumi.
- Air batu yang cair dari tova tinggi dan gunung akan membeku batu dan tanah semasa menuruni tanah tinggi.
- Lebih air yang dibawa akan melimpahi kawasan laut.
- Kesannya, berlaku perubahan paras air laut dengan kedalaman 100 meter.

- Iklim bumi berubah daripada terlalu sejuk kepada sederhana sejuk.
- Kegiatan radiasi bumi yang berlaku daripada sinaran matahari menjadi penyebab utama peningkatan suhu bumi.

- Kecairan air batu telah membentuk tasik air tawar seperti Tasik Urayang Bunting di Malaysia dan Great Lakes di Kanada.
- Bentuk sinaran sungai turut berubah kepada bentuk yang wujud pada hari ini.

- Manusia perlu menyesuaikan aktiviti harian dengan perubahan iklim.
- Mereka berhijrah dari Benua Afrika ke Benua Asia dan Benua Eropah.
- Panghijrahan ini disebabkan suhu di Benua Asia dan Benua Eropah tidak lagi terlalu sejuk.

➤ **Nota**
Nota berwarna dalam persembahan grafik

Kaedah Lisan

Tahap Persediaan

- Menentukan tokoh.
- Menentukan topik, tajuk atau perkara yang akan diteliti buai.
- Mamili soal-an yang bersifat pendekatan sejarah.

Tahap Kedua: Rukaman Temu Bual

- Membuat persediaan lengkap dengan mengetahui sebanyak mungkin perkara yang ingin diteliti dengan mamili sumber bertulis.
- Memberikan keyakinan kepada orang sumber untuk bekerjasama dan menghargai tujuan kajian dilakukan.

Tahap Ketiga: Memproses Rukaman

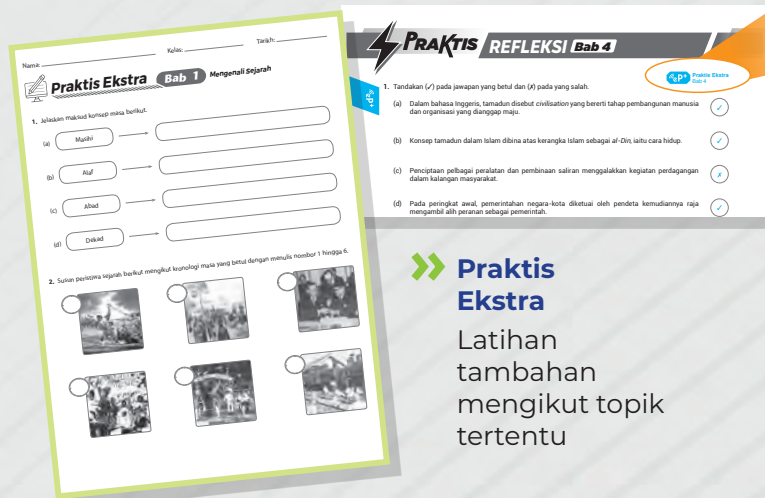
- Membuat senarai, menyalin dan mengunting rakaman.
- Menilai fakta-fakta dengan sumber bertulis.
- Menyimpan rakaman dengan baik.

Kemunculan Ilmuan Islam

- Jahir bin Hayyan (Geber)**
 - Tokoh sains dan kimia.
 - Menghasilkan 80 karya tentang perubahan dan kimia.
 - Himpunan hasil penulisan dikenali sebagai Korpus Jabir.
 - Karyanya banyak diterjemahkan ke dalam bahasa Latin.
- Ibn Sina (Avicenna)**
 - Tokoh perubatan dan ahli falsafah.
 - Menghasilkan buku al-Qanun fi al-Tib.
 - Hasil karyanya telah mempengaruhi ahli falsafah Barat, iaitu Albert the Great.

Perluasan Keagamaan

- Asoka berusaha menguasai Kalinga. Namun, apabila 100 000 terkorban dan 150 000 orang kehilangan harta benda, Asoka mula mengubah dasar yang lebih toleran dan bertanggungjawab.
- Asoka menumpukan kepada pengembangan agama Buddha dengan menghantar misi ke Tibet, Nepal, Alexandria, Antioch, Bactria dan Burma.
- Misi ke Sri Lanka diketuai oleh Mahendra dan ke Asia Tenggara oleh Sonu dan Uttara.
- Asoka telah mengukir peraturan dan undang-undang pada tiang batu yang dikenali sebagai Tiang Asoka dan diletakkan di kawasan strategik untuk tatapan rakyat.
- Pada zaman Gupta, penekanan diberikan kepada agama Hindu yang merangkumi aspek pemerintahan, kebudayaan, kesuasteraan, seni bina dan perdagangan.
- Raja Samudragupta dikenali sebagai Kavaraja (Raja Penyair) kerana puisi berbentuk keagamaan. Zaman Gupta dikenali sebagai zaman keemasan dalam agama Hindu.

Praktis Ekstra

Latihan tambahan mengikut topik tertentu

ePelangi+ **Praktis Ekstra**

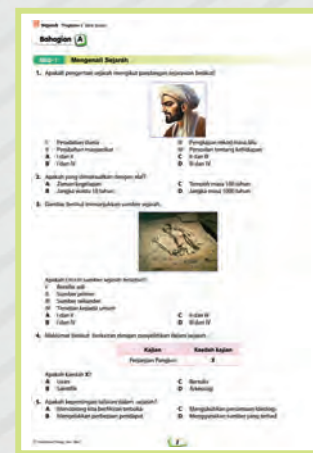
PowerPoint Interaktif

Slaid pengajaran PPT lengkap yang meliputi setiap topik dan subtopik

Bank Soalan UASA

Soalan berformat UASA mengikut topik

ePelangi+

Bagaimanakah saya dapat mengakses semua bahan di ePelangi+ ?

LANGKAH 1 DAFTAR AKAUN

Bagi pengguna baharu ePelangi+, imbas kod QR di bawah atau layari plus.pelangibooks.com untuk *Create new account*. Semak e-mel dan klik pautan untuk mengaktifkan akaun.

LANGKAH 2 ENROLMENT

Log in ke akaun ePelangi+. Pada halaman utama (Home), cari tajuk buku dalam *Secondary [Full Access]*.

Masukkan *Enrolment Key* untuk enrol.

Hubungi wakil Pelangi untuk mendapatkan *Enrolment Key*.

LANGKAH 3 AKSES RESOS DIGITAL

Klik bahan untuk dimuat turun atau dimainkan.

* Kontak wakil Pelangi boleh didapati di halaman EG 8.

HUBUNGI WAKIL PELANGI

PERKHIDMATAN & SOKONGAN

WAKIL	KAWASAN	HP & E-MEL
Lee Choo Kean	WP, Selangor, Pahang & Pantai Timur	012-3293433 cklee@pelangibooks.com
Ken Lew Weng Hong	KL & Selangor	012-7072733 kenlew@pelangibooks.com
Too Kok Onn	KL & Selangor	012-3297633 tooko@pelangibooks.com
Woo Wen Jie	KL & Selangor	019-3482987 woowj@pelangibooks.com
Lee Choo Kean	Pahang & Terengganu	012-3293433 cklee@pelangibooks.com
Lee Choo Kean	Kelantan	012-3293433 cklee@pelangibooks.com
John Loh Chin Oui	Utara Semenanjung	012-4983343 lohco@pelangibooks.com
Eugene Wee Jing Cong	Perlis & Kedah	012-4853343 euguenewee@pelangibooks.com
Ean Jia Yee	Pulau Pinang & Kulim	012-4923343 eanjy@pelangibooks.com
Alan Hooi Wei Loon	Perak Utara	012-5230133 hooiwl@pelangibooks.com
Ben Law Wai Pein	Perak Selatan	019-6543257 benlaw@pelangibooks.com
Ray Lai Weng Huat	Selatan Semenanjung	012-7998933 laiwh@pelangibooks.com
Jeff Low Eng Keong	Negeri Sembilan & Melaka	010-2115460 lowek@pelangibooks.com
Ho Kuok Sing	Sabah & Sarawak (Sibu)	012-8889433 kuoksing@pelangibooks.com
Fong Soon Hooi	Kuching	012-8839633 fongsh@pelangibooks.com
Jason Yap Khen Vui	Sabah	012-8886133 yapkv@pelangibooks.com
Kenny Shim Kian Nam	Sabah	012-8899833 kennyshim@pelangibooks.com

PELANGI

Books Gallery

GALERI PAMERAN ONSITE & ONLINE

Bangi

Wisma Pelangi, Lot 8, Jalan P10/10,
Kawasan Perusahaan Bangi,
Bandar Baru Bangi, 43650 Bangi, Selangor.

Johor Bahru

66, Jalan Pingai, Taman Pelangi,
80400 Johor Bahru, Johor.

E-MEL KHIDMAT PELANGGAN PELANGI

service1@pelangibooks.com

PRODUK, PROMOSI PERKHIDMATAN & PROGRAM PELANGI TERKINI

Pelangibooks
Academic

Pelangibooks

Pelangibooks

Pelangibooks

KANDUNGAN

Rekod Pentaksiran Murid Sejarah Tingkatan 1

iv – vi

►► PENGENALAN ILMU SEJARAH

BAB 1	Mengenali Sejarah	1
	Kuasai Nota Pintas	1
	1.1 Pengertian Sejarah	2
	1.2 Pengertian Sejarah Mengikut Pandangan Sejarahwan	3
	1.3 Masa Silam dan Ruang dalam Sejarah	4
	1.4 Sumber Sejarah 	5
	1.5 Penyelidikan dalam Sejarah 	7
	1.6 Tafsiran dalam Sejarah	9
	1.7 Kepentingan Mempelajari Sejarah 	10
	Praktis Refleksi 	12
	Praktis UASA 	13

►► ZAMAN AIR BATU

BAB 2	Zaman Air Batu	16
	Kuasai Nota Pintas	16
	2.1 Dunia Kita 	17
	2.2 Zaman Air Batu 	19
	2.3 Garis Masa Zaman Air Batu 	21
	2.4 Ciri-ciri Zaman Air Batu Akhir 	22
	2.5 Perubahan Zaman Air Batu Akhir 	23
	2.6 Kesan Perubahan Zaman Air Batu di Asia Tenggara 	24
	Praktis Refleksi 	25
	Praktis UASA 	26

►► ZAMAN PRASEJARAH

BAB 3	Zaman Prasejarah	29
	Kuasai Nota Pintas	29
	3.1 Maksud Zaman Prasejarah 	30
	3.2 Lokasi Zaman Prasejarah di Dunia 	32
	3.3 Ciri-ciri Kehidupan Manusia Zaman Prasejarah 	34
	3.4 Kesenambungan Sumbangan Zaman Prasejarah kepada Kemajuan Kehidupan Manusia	36
	3.5 Zaman Prasejarah di Malaysia 	37
	Praktis Refleksi 	40
	Praktis UASA 	41

►► TAMADUN DUNIA DAN SUMBANGANNYA

BAB 4	Mengenali Tamadun	44
	Kuasai Nota Pintas	44
	4.1 Maksud Tamadun 	45
	4.2 Konsep Tamadun 	47
	4.3 Ciri-ciri Tamadun Awal Dunia 	49
	Praktis Refleksi 	52
	Praktis UASA 	53

BAB 5 Tamadun Awal Dunia 56

Kuasai Nota Pintas 56

5.1 Empat Lokasi Tamadun Awal Dunia 57

5.2 Perbandingan Sumbangan Tamadun Awal 62

Praktis Refleksi 66

Praktis UASA 67

BAB 6 Peningkatan Tamadun Yunani dan Rom 70

Kuasai Nota Pintas 70

6.1 Tamadun Yunani 71

6.2 Peningkatan Pemerintahan dan Pentadbiran Tamadun Yunani   72

6.3 Tamadun Rom   76

6.4 Peningkatan Seni Bina dalam Tamadun Rom 77

Praktis Refleksi 79

Praktis UASA 80

BAB 7 Peningkatan Tamadun India dan China 83

Kuasai Nota Pintas 83

7.1 Tamadun India 84

7.2 Tamadun China   87

Praktis Refleksi 90

Praktis UASA 91

BAB 8 Tamadun Islam dan Sumbangannya 94

Kuasai Nota Pintas 94

8.1 Latar Belakang Masyarakat Arab Sebelum Kedatangan Islam   95

8.2 Kemunculan dan Perkembangan Tamadun Islam   97

8.3 Ketokohan Nabi Muhammad SAW sebagai Pemimpin 100

8.4 Sumbangan Tamadun Islam kepada Dunia   101

8.5 Sumbangan Tamadun Islam dalam Bidang Seni Bina   102

Praktis Refleksi 104

Praktis UASA 105

Panduan Tugasan Sejarah 107

Ujian Akhir Sesi Akademik 108

Ujian Pertengahan Sesi Akademik

<https://plus.pelangibooks.com/Resources/KuasaiPBD/SejarahT1/UPSA.pdf>

Jawapan

<https://plus.pelangibooks.com/Resources/KuasaiPBD/SejarahT1/Jawapan.pdf>

Rekod Pentaksiran Murid

Sejarah

Tingkatan 1

Nama: Tingkatan:

BAB	STANDARD PRESTASI		HALAMAN	PENCAPAIAN								
	TAHAP PENGUASAAN	TAFSIRAN		(✓) MENGUASAI	(X) BELUM MENGUASAI							
PENGENALAN ILMU SEJARAH												
1 MENGENALI SEJARAH	TP1	Mengetahui pengenalan ilmu Sejarah	7									
	TP2	Memahami pengenalan ilmu Sejarah	2, 4, 5, 10, 14									
	TP3	Mengaplikasikan pengetahuan pengenalan ilmu Sejarah	3, 4, 10									
	TP4	Menganalisis maklumat pengenalan ilmu Sejarah	6, 7, 8									
	TP5	Membuat penilaian tentang pengenalan ilmu Sejarah	6, 9, 11									
	TP6	Melahirkan idea yang rasional tentang pengenalan ilmu Sejarah	11									
Tahap Penguasaan Bab 1												
	TP 1		TP 2		TP 3		TP 4		TP 5		TP 6	

ZAMAN AIR BATU					
2 ZAMAN AIR BATU	TP1	Mengetahui Zaman Air Batu	17, 21		
	TP2	Memahami Zaman Air Batu	18, 19, 21		
	TP3	Menggunakan pengetahuan Zaman Air Batu untuk memahami proses pembentukan dunia	20, 22, 23, 24		
	TP4	Menganalisis maklumat yang berkaitan dengan Zaman Air Batu	23		
	TP6	Melahirkan idea yang rasional tentang Zaman Air Batu	24		
Tahap Penguasaan Bab 2 TP 1 TP 2 TP 3 TP 4 TP 5 TP 6					

BAB	STANDARD PRESTASI		HALAMAN	PENCAPAIAN	
	TAHAP PENGUASAAN	TAFSIRAN		(✓) MENGUASAI	(X) BELUM MENGUASAI
ZAMAN PRASEJARAH					
3 ZAMAN PRASEJARAH	TP1	Mengetahui Zaman Prasejarah	30		
	TP2	Memahami Zaman Prasejarah	30, 31, 32		
	TP3	Menerangkan dengan contoh tentang Zaman Prasejarah	32, 33, 34, 37		
	TP4	Menganalisis maklumat yang berkaitan Zaman Prasejarah	31, 33, 35, 36, 38		
	TP5	Membuat penilaian tentang Zaman Prasejarah	39		
Tahap Penguasaan Bab 3 TP 1 TP 2 TP 3 TP 4 TP 5 TP 6					
TAMADUN DUNIA DAN SUMBANGANNYA					
4 MENGENALI TAMADUN	TP1	Mengetahui tamadun awal dunia	45		
	TP2	Memahami tamadun awal dunia	45, 46, 47, 48, 50		
	TP3	Menerangkan dengan contoh tentang tamadun awal dunia	49		
	TP4	Menganalisis maklumat yang berkaitan dengan tamadun awal dunia	47, 49, 51		
	TP5	Membuat penilaian tamadun awal dunia	48		
Tahap Penguasaan Bab 4 TP 1 TP 2 TP 3 TP 4 TP 5 TP 6					
5 TAMADUN AWAL DUNIA	TP1	Mengetahui tamadun awal dunia	57		
	TP2	Memahami tamadun awal dunia	62, 64		
	TP3	Menerangkan dengan contoh tentang tamadun awal dunia	58, 59, 60, 63		
	TP4	Menganalisis maklumat yang berkaitan dengan tamadun awal dunia	61, 65		
	TP5	Membuat penilaian tentang tamadun awal dunia	64		
Tahap Penguasaan Bab 5 TP 1 TP 2 TP 3 TP 4 TP 5 TP 6					

BAB	STANDARD PRESTASI		HALAMAN	PENCAPAIAN	
	TAHAP PENGUASAAN	TAFSIRAN		(✓) MENGUASAI	(✗) BELUM MENGUASAI
6 PENINGKATAN TAMADUN YUNANI DAN ROM	TP2	Memahami peningkatan tamadun	71, 72, 73, 75, 76, 77, 78		
	TP4	Menganalisis maklumat yang berkaitan dengan peningkatan tamadun	74, 75, 78		
	TP5	Membuat penilaian peningkatan tamadun	74		

Tahap Penguasaan Bab 6

TP 1 ☐

TP 2 ☐

TP 3 ☐

TP 4 ☐

TP 5 ☐

TP 6 ☐

7 PENINGKATAN TAMADUN INDIA DAN CHINA	TP1	Mengetahui peningkatan tamadun	84		
	TP2	Memahami peningkatan tamadun	84, 85, 86, 87, 88		
	TP4	Menganalisis maklumat yang berkaitan dengan peningkatan tamadun	86, 87, 89		
	TP5	Membuat penilaian peningkatan tamadun	85		
	TP6	Melahirkan idea yang berasas peningkatan tamadun	86, 89		

Tahap Penguasaan Bab 7

TP 1 ☐

TP 2 ☐

TP 3 ☐

TP 4 ☐

TP 5 ☐

TP 6 ☐

8 TAMADUN ISLAM DAN SUMBANGANNYA	TP1	Mengetahui tamadun Islam	95		
	TP2	Memahami tamadun Islam	95, 96, 98, 100, 101, 102		
	TP4	Menganalisis maklumat yang berkaitan tamadun Islam	97, 98, 99, 101, 103		
	TP5	Membuat penilaian tentang tamadun Islam	99, 103		

Tahap Penguasaan Bab 8

TP 1 ☐

TP 2 ☐

TP 3 ☐

TP 4 ☐

TP 5 ☐

TP 6 ☐

Mengenali Sejarah

KUASAI Nota Pintas

»» Pengertian Sejarah

1. Dalam bahasa Melayu, sejarah berasal daripada perkataan Arab, iaitu *syajaratun* bermaksud pokok, salasilah, riwayat, keturunan, dan asal usul.
2. Menurut *Kamus Dewan*, sejarah ialah asal usul (keturunan), salasilah. Peristiwa yang benar-benar berlaku pada waktu yang lampau, kisah, dan tambo (riwayat dahulu kala).
3. Dalam bahasa Inggeris, sejarah ialah *history* yang bermaksud cerita tentang seseorang. Perkataan ini berasal daripada perkataan Yunani, iaitu *historia* yang bermaksud penyelidikan.

»» Pengertian Sejarah Mengikut Pandangan Sejarawan

1. **Herodotus** – Sejarah merupakan penceritaan tentang tindakan manusia dan sebab-sebab mereka melakukannya.
2. **E.H. Carr** – Sejarah merupakan dialog antara zaman silam dan zaman sekarang yang berkaitan dengan urutan sebab dan akibat.
3. **Ibn Khaldun** – Sejarah memperkatakan tentang masyarakat manusia, atau peradaban manusia dan tentang perubahan yang berlaku pada sifat-sifat masyarakat itu.
4. **Muhd. Yusof Ibrahim** – Sejarah merupakan catatan ataupun rekod tentang sesuatu peristiwa yang berlaku pada suatu masa yang lalu.
5. **Khoo Kay Kim** – Sejarah merujuk kepada apa-apa yang pernah atau sudah berlaku. Sejarah mendorong kita lebih memahami apa-apa yang berlaku pada masa kini, di samping menjamin kesilapan yang sama tidak berulang. Sejarah ialah ibu kepada semua bidang.

»» Masa Silam dan Ruang dalam Sejarah

1. Masa silam ialah rentetan peristiwa yang telah berlaku. Masa silam dikaji berdasarkan urutan masa yang dipanggil kronologi.
2. Kronologi merujuk kepada peristiwa yang berlaku secara teratur mengikut urutan masa dari awal hingga akhir dan bergerak mengikut satu garisan lurus.
3. Ruang masa dapat dibahagikan kepada:
 - (a) Dekad – Jangka masa sepuluh tahun.
 - (b) Abad – Jangka masa seratus tahun.
 - (c) Alaf – Jangka masa seribu tahun.

»» Sumber Sejarah

1. Ciri-ciri sumber primer ialah bersifat asli, belum diolah, atau dicetak. Contohnya, fosil, artifak, fail rasmi jabatan, surat peribadi, diari, manuskrip surat beranak, dan kad pengenalan.
2. Ciri-ciri sumber sekunder ialah sumber yang telah diolah, dicetak, dan disebar kepada umum. Contohnya, bahan bertulis seperti risalah, akhbar, buku, majalah, jurnal, ensiklopedia, dan laporan tahunan.

»» Penyelidikan dalam Sejarah

1. Kaedah bertulis merupakan kajian terhadap sesuatu peristiwa daripada maklumat pada sumber yang ditulis, dipahat, dan dilakar.
2. Kaedah lisan merupakan proses mendapatkan maklumat melalui temu bual.
3. Kaedah arkeologi merupakan kajian secara saintifik untuk mencari maklumat daripada bahan tinggalan sejarah.

»» Tafsiran dalam Sejarah

1. Tafsiran dalam sejarah bermaksud menerangkan atau mengulas sesuatu fakta sejarah berdasarkan sumber-sumber yang berkaitan dengannya.
2. Sebab wujudnya perbezaan tafsiran dalam sejarah ialah pemilihan sumber yang pelbagai, perbezaan pandangan, perbezaan ideologi dan tujuan penulisan.

»» Kepentingan Mempelajari Sejarah

1. **Mengenal asal usul** – Kita dapat mengetahui asal usul keluarga dan negara sendiri. Kita juga dapat memahami adat istiadat, tradisi dan budaya bangsa kita.
2. **Mengambil iktibar** – Memberi iktibar dan pengajaran daripada peristiwa masa lalu.
3. **Memupuk patriotisme** – Menghargai warisan negara supaya terus kekal dan dapat diwarisi oleh generasi akan datang.
4. **Mengukuhkan perpaduan** – Sumber kesedaran kepada masyarakat dalam mengekalkan dan meneruskan adat resam dan tradisi kita.
5. **Membangunkan negara dan bangsa** – Mencontohi kejayaan bangsa dan negara serta menjadi perangsang untuk mencapai kemajuan.
6. **Mengaplikasikan Kemahiran Pemikiran Sejarah** – Membuat tafsiran terhadap sesuatu peristiwa sejarah secara kritis dan analitis.

SP 1.1.1 Menyatakan pengertian sejarah secara umum

1. Jawab soalan berikut dengan menggunakan kata kunci yang diberi. TP 2

(a) Apakah maksud sejarah?

peristiwa

berlaku

masa lalu

Sejarah ialah peristiwa yang berlaku pada masa lalu.

(b) Siapakah sejarawan?

ahli sejarah

mengkaji

kehidupan

masyarakat

Sejarawan ialah ahli sejarah yang mengkaji peristiwa masa lalu yang berlaku dalam kehidupan sesebuah masyarakat atau negara.

(c) Apakah tugas sejarawan?

menyelidiki

rekod

dapatan

kajian

buku

Sejarawan menyelidiki rekod-rekod lalu dan memuatkan dapatan kajian mereka seperti dalam bentuk buku, monograf atau makalah.

2. Lengkapkan pengertian sejarah berikut. TP 2 i-Think Peta Dakap

Cuba jawab Praktis Sumatif, Bhgn A, S1; Bhgn B, S1(a)

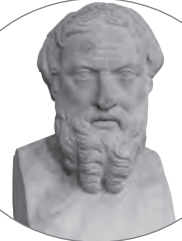
1.2 | Pengertian Sejarah Mengikut Pandangan Sejarawan

Buku Teks ms. 5

SP 1.1.2 Menjelaskan pengertian sejarah mengikut pandangan sejarawan

 3. Lengkapkan pengertian sejarah dan namakan sejarawan berikut. **TP 3**

- (a) Sejarah merupakan _____ **penceritaan** _____ tentang _____ **tindakan** _____ manusia yang penting dan mengagumkan serta sebab berlakunya sesuatu peristiwa.

Herodotus

- (b) Sejarah mendorong kita lebih _____ **memahami** _____ apa-apa yang berlaku pada masa kini, di samping menjamin _____ **kesilapan** _____ yang sama tidak berulang.

Khoo Kay Kim

- (c) Sejarah membicarakan tentang masyarakat manusia, _____ **peradaban** _____ dunia dan _____ **perubahan** _____ yang berlaku pada sifat-sifat masyarakat itu.

Ibn Khaldun

- (d) Sejarah merupakan _____ **catatan** _____ atau rekod tentang sesuatu _____ **peristiwa** _____ yang berlaku pada suatu masa yang lalu.

Muhd Yusof Ibrahim

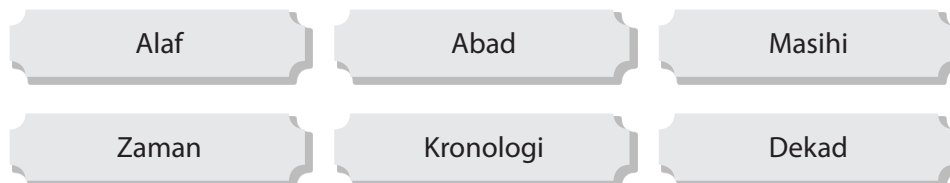

- (e) Sejarah merupakan _____ **tindak balas** _____ pembaca terhadap penulisan sejarah, iaitu fakta-fakta yang ditulis oleh _____ **sejarawan** _____.

E.H. Carr

 Cuba jawab **Praktis Sumatif**, Bhgn A, S2; Bhgn B, S1(b)

SP 1.1.3 Menghuraikan konsep masa silam dan ruang dalam sejarah

4. Nyatakan konsep masa berdasarkan maksud berikut. **TP 2**

	Maksud	Konsep masa
(a)	Jangka masa tertentu.	Zaman
(b)	Tempoh masa seribu tahun.	Alaf
(c)	Jangka masa seratus tahun.	Abad
(d)	Jangka waktu sepuluh tahun.	Dekad
(e)	Berurutan mengikut masa kejadian.	Kronologi
(f)	Zaman yang bermula dengan kelahiran Nabi Isa AS.	Masihi

Cuba jawab **Praktis Sumatif**, Bhgn A, S3

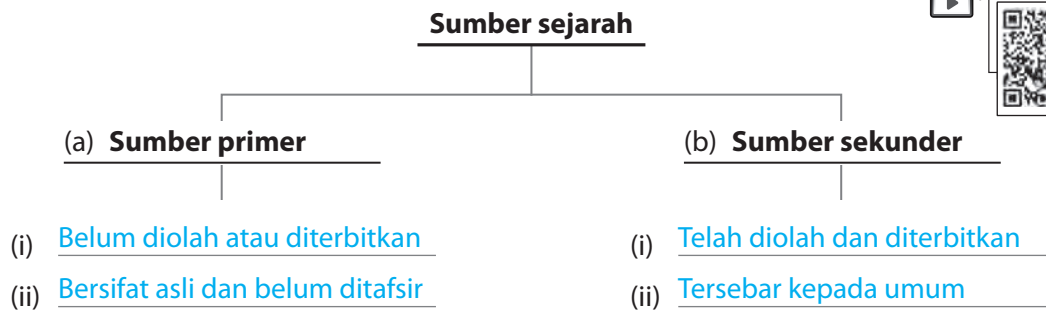
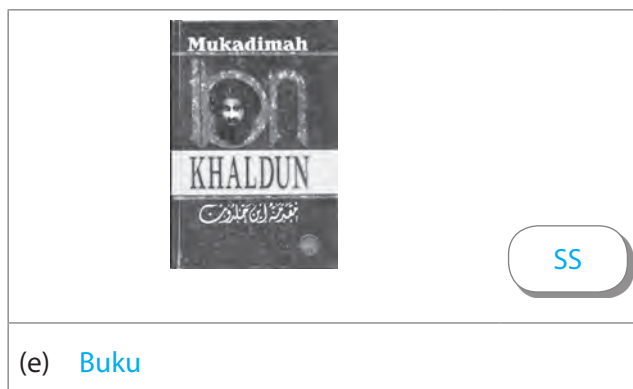
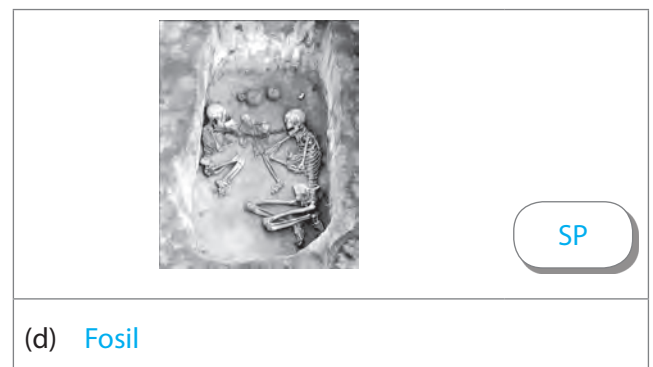
5. Lengkapkan ayat di bawah tentang ruang dalam sejarah. **TP 3**

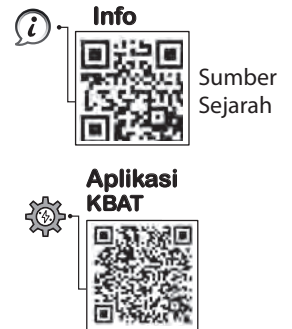
- (a) Ruang dalam sejarah yang luas mendorong sejarawan membahagikan penulisan mereka mengikut tema seperti ekonomi, politik, dan sosial.
- (b) Pembahagian mengikut tema tertentu memudahkan sejarawan membuat penyelidikan sebelum menulis karya sejarah.
- (c) Pembahagian mengikut tema tertentu akan menambahkan kepelbagaian dalam pengkajian dan penulisan sejarah.
- (d) Ruang masa dalam Sejarah Malaysia dibahagikan kepada beberapa tempoh masa seperti era Kesultanan Melayu Melaka, kemunculan kuasa-kuasa luar, dan zaman selepas kemerdekaan.

Cuba jawab **Praktis Sumatif**, Bhgn A, S4

SP 1.1.4 Membincangkan sumber sejarah

 6. Lengkapkan rajah di bawah. **TP 3** **i-Think** **Peta Pokok**

 7. Namakan sumber sejarah berikut. Kemudian, nyatakan sama ada sumber tersebut Sumber Primer (SP) atau Sumber Sekunder (SS). **TP 2**

 Cuba jawab **Praktis Sumatif**, Bhgn A, S5, S6 ; Bhgn B, S2(a)

8. Gambar berikut menunjukkan Candi Lembah Bujang. TP 4

	Soalan	Jawapan
(a)	Apakah jenis sumber sejarah tersebut?	Sumber primer bukan artifak.
(b)	Apakah maklumat yang boleh didapati daripada penemuan candi tersebut? KBAT Menganalisis	Kewujudan pengaruh Hindu dan Buddha serta hubungan perdagangan antara India dengan Kedah.
(c)	Pada pendapat anda, apakah kepentingan sumber sejarah kepada sejarawan? KBAT Menilai	Menentukan kebenaran dan kesahihan sesuatu fakta sejarah.
(d)	Apakah kesan jika tapak warisan sejarah negara dimusnahkan? KBAT Menilai	Sejarawan tidak dapat melakukan penyelidikan dan peristiwa sejarah tidak dapat dibuktikan.

9. Lakukan aktiviti berikut. TP 5 Pendidikan Sivik 1

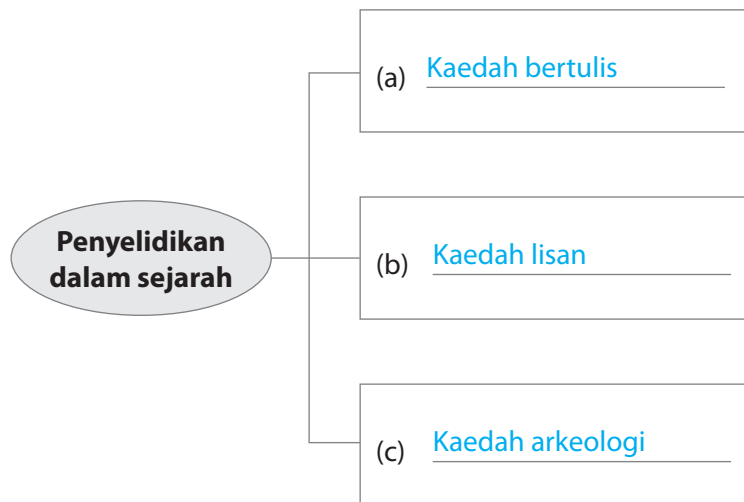
AKTIVITI PAK-21

Lawatan ke Galeri

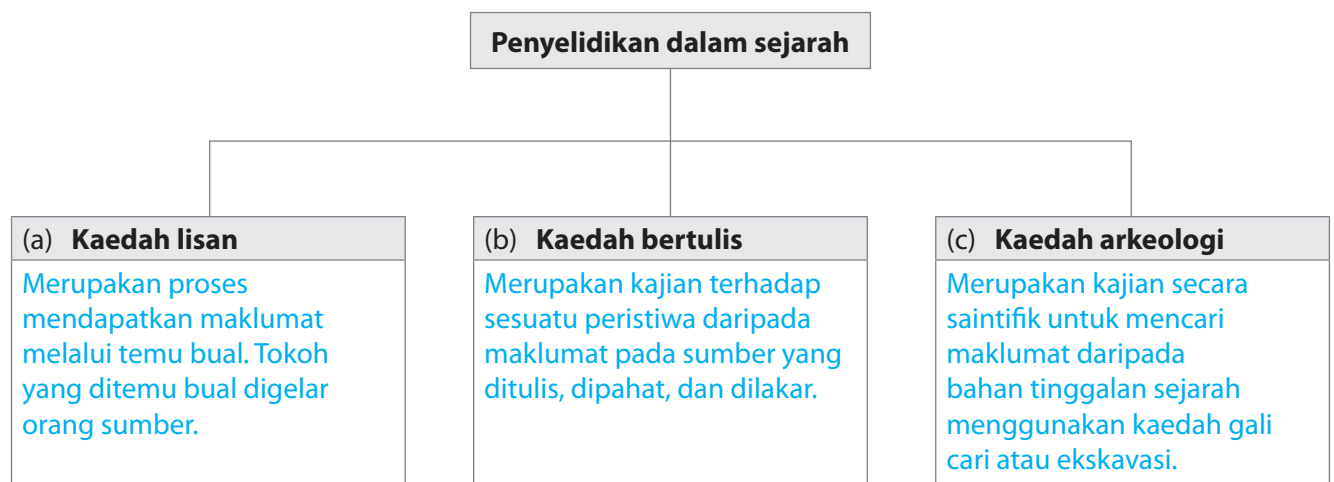
- Bahagikan kelas kepada beberapa kumpulan kecil.
- Setiap kumpulan akan memilih salah satu muzium yang terdapat di Malaysia seperti:
 - Muzium Diraja
 - Muzium Rakyat
 - Muzium Negara
 - Muzium Negeri
 - Muzium Arkeologi Lenggong
- Ahli kumpulan akan membuat kajian dengan mengadakan lawatan atau mendapatkan maklumat daripada internet tentang sumber sejarah primer dan sekunder yang terdapat di muzium tersebut.
- Hasil dapatan dipersembahkan dengan gambar foto dan penerangan yang menarik.
- Kemudian, hasil kerja setiap kumpulan akan ditampal di dinding untuk dilihat oleh ahli kumpulan lain.
- Ahli kumpulan akan bergerak untuk melihat, menganalisis, dan memberi komen hasil kerja kumpulan lain.

SP 1.1.5 Menjelaskan kaedah penyelidikan sejarah

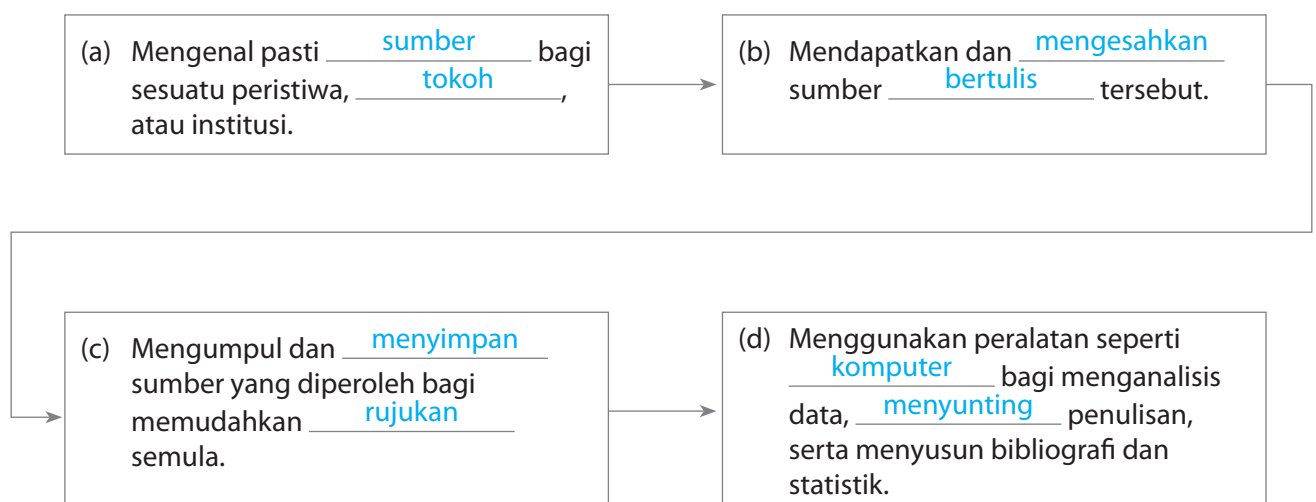
10. Nyatakan kaedah yang digunakan oleh sejarawan semasa melakukan penyelidikan dalam sejarah. **TP 1**

 Nota Visual
 Kaedah Lisan

11. Jelaskan kaedah penyelidikan dalam sejarah berikut. **TP 4 i-Think Peta Pokok**

12. Lengkapkan peta alir berikut tentang proses kaedah bertulis. **i-Think Peta Alir**

13. Kenal pasti kaedah penyelidikan sejarah yang sesuai bagi tujuan berikut. TP 4

	Maklumat	Kaedah penyelidikan sejarah
(a)	Dr. Ahmad Ziqri ingin mengetahui kehidupan orang Asli di Jerantut, Pahang.	Kaedah lisan
(b)	Ahli arkeologi menjalankan kajian di perairan Pulau Bidong untuk mengetahui kes kapal karam purba.	Kaedah arkeologi bawah air
(c)	Profesor Syed Badrul menjalankan kajian tentang masyarakat Zaman Prasejarah di Kota Tampan, Perak.	Kaedah arkeologi
(d)	Priya dan Haris ditugaskan menyiapkan kajian tentang legenda Mahsuri di Langkawi.	Kaedah lisan dan kaedah bertulis
(e)	Rahimah dan Mei Ling hendak menyiapkan tugas tentang Undang-undang Tubuh Kerajaan Johor.	Kaedah bertulis

14. Rujuk petikan akhbar berikut. Kemudian, jawab soalan berikutnya. TP 4 KBAT Menganalisis

SEJARAH
...pengkaji
arkeologi
dari USM
menemui
pelbagai
batuan
di Bukit
Bunuh.

Lenggong tumpuan dunia

LENGONG: Daerah ini bakal 'populer' dalam tempoh terdekat termasuk menjadi tumpuan pengkaji arkeologi serata dunia selain tarikan pelancongan selepas diiktiraf Tapak Warisan Dunia pada 30 Jun lalu.

Ahli Parlimen Lenggong, Datuk Shamsul Anuar Nasarah berkata, beliau yakin pengkaji dan ahli akademik seluruh dunia akan datang melakukan kajian berterusan, manakala pelancong pula semakin berminat meneroka kawasan itu.

Menurutnya, kehadiran mereka juga dijangka melonjakkan pembangunan di sekitar kawasan itu dan Perak kerana bakal menjadi lokasi tumpuan dunia.

Pada 30 Jun lalu, Pertubuhan Pendidikan, Saintifik dan Kebudayaan Bangsa-Bangsa Bersatu (Unesco) mengiktiraf Lenggong sebagai Tapak Warisan Dunia yang diumumkan di St Petersburg, Rusia.

Kompleks Kebudayaan Paleolitik pertama di dunia itu ditemui sekumpulan penyelidikan Universiti Sains Malaysia (USM) di Bukit Bunuh, Kota Tampan di sini, dan diiktiraf sebagai Tapak Warisan Arkeologi Dunia sebagai satu-satunya tapak penempatan masyarakat Paleolitik dunia.

	Soalan	Jawapan
(a)	Namakan sumber sejarah yang ditemui.	Sumber primer
(b)	Apakah kaedah penyelidikan sejarah yang digunakan?	Kaedah arkeologi
(c)	Mengapakah kaedah tersebut dipilih?	Melibatkan kaedah gali cari atau ekskavasi terhadap bahan tinggalan sejarah seperti fosil.
(d)	Cadangkan cara untuk menjaga tapak warisan sejarah negara.	Mewartakannya sebagai lokasi bersejarah, membaik pulih tanpa menjejaskan keasliannya, dan mengenakan denda berat kepada mereka yang merosakkan tapak warisan sejarah negara.

Cuba jawab **Praktis Sumatif**, Bhgn A, S7,S8 ; Bhgn C, S1

SP 1.1.6 Menjelaskan pentafsiran sejarah

15. Jawab soalan di bawah dengan tepat dan ringkas. **TP 5**

- (a) Mengapakah sesuatu peristiwa sejarah perlu dibuat tafsiran yang betul?

Menjadikan peristiwa sejarah bermakna dan memperoleh kebenaran.

- (b) Tafsiran tentang sesuatu peristiwa sejarah yang sama mungkin berbeza antara sejarawan. Mengapakah perkara ini berlaku? **KBAT** Menganalisis

Perbezaan tafsiran wujud disebabkan pemilihan sumber yang pelbagai, perbezaan pandangan, perbezaan ideologi, dan tujuan penulisan.

- (c) Berdasarkan peristiwa sejarah berikut, nyatakan perbezaan tafsiran antara sejarawan Barat dan sejarawan tempatan. **KBAT** Menganalisis

	Peristiwa sejarah	Tafsiran sejarawan Barat	Tafsiran sejarawan tempatan
(i)	Kedatangan British ke Tanah Melayu	Faktor kemanusiaan, iaitu membantu Raja-raja Melayu menamatkan huru-hara.	Faktor ekonomi, iaitu membolot kekayaan sumber alam seperti bijih timah.
(ii)	Perjuangan Tok Janggut di Pasir Puteh, Kelantan	Pemberontak kerana menentang British.	Pejuang kerana mempertahankan hak dan maruah bangsa.

- (d) Tafsiran sejarah yang tidak tepat dikatakan sebagai tafsiran yang berat sebelah. Bagaimanakah sejarawan dapat membuat tafsiran sejarah yang betul dan tepat? **KBAT** Mencipta

Sejarawan hendaklah menjalankan kajian secara menyeluruh. Sejarawan hendaklah jujur dan bertanggungjawab dalam membuat penyelidikan agar masyarakat mendapat gambaran yang jelas dan tepat.

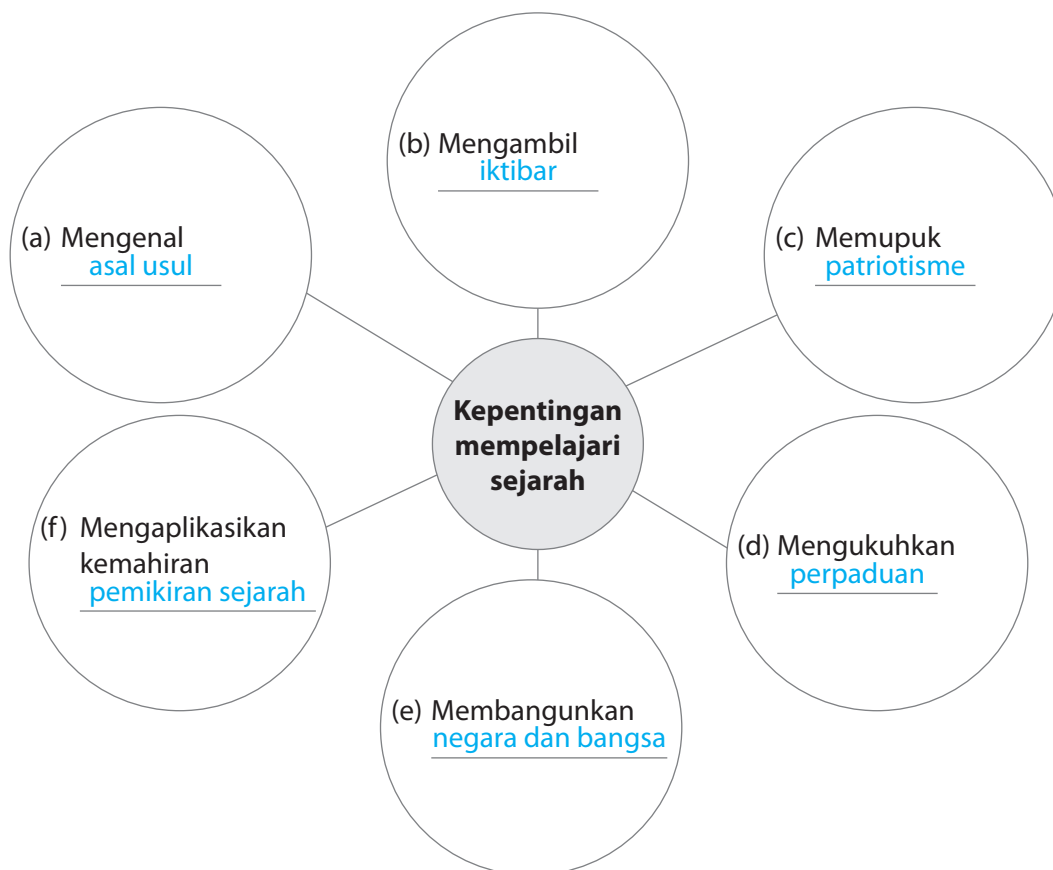
- (e) Apakah kesan jika sejarawan tidak membuat tafsiran sejarah dengan betul dan tepat? **KBAT** Menilai

Masyarakat akan mempercayai maklumat yang salah dan menjejaskan hubungan antara kaum atau sesebuah negara dengan negara lain.

Cuba jawab **Praktis Sumatif**, Bhgn A, S9

SP 1.1.7 Membincangkan kepentingan mempelajari sejarah

16. Lengkapkan rajah tentang kepentingan mempelajari sejarah. TP 3 i-Think Peta Buih

Nota Visual
Kepentingan Mempelajari Sejarah

17. Isikan tempat kosong di bawah. TP 3

harmoni	kedaran	pengajaran	asal usul
kesilapan	kritis dan analitis	kegemilangan	berbangga
patriotisme	peristiwa sejarah	adat istiadat	memajukan

- (a) Sejarah membawa pengajaran dan iktibar daripada peristiwa masa lalu agar tidak mengulangi kesilapan yang sama.
- (b) Dengan mempelajari sejarah, kita dapat mengenal asal usul keluarga dan negara kita dan memahami adat istiadat, tradisi dan budaya bangsa.
- (c) Sejarah menjadi sumber kedaran kepada generasi masa kini dalam meneruskan hubungan harmoni antara kaum di negara kita.
- (d) Sejarah memupuk semangat patriotisme atau semangat cinta akan tanah air dan berbangga menjadi warganegara Malaysia.
- (e) Melalui sejarah, kita dapat mengekalkan kegemilangan yang dicapai oleh negara dan berusaha memajukan negara.
- (f) Sejarah mampu meningkatkan pemikiran kritis dan analitis serta mendorong seseorang memahami peristiwa sejarah secara empati.

Cuba jawab Praktis Sumatif, Bhgn A, S10

18. Pandemik COVID-19 telah merebak di Malaysia pada 25 Januari 2020. Kerajaan Malaysia telah memutuskan untuk melaksanakan perintah berkurung separa negara yang dikenali sebagai Perintah Kawalan Pergerakan untuk mengekang pertambahan kes positif dalam negara.

Hasilkan satu laporan yang mengandungi maklumat berikut. TP 5 KBAT Mengaplikasi

- Nama peristiwa
- Tarikh peristiwa
- Kesan kepada masyarakat dan negara
- Iktibar peristiwa tersebut kepada diri

Info

COVID-19
di Malaysia

#DudukdiRumah

Bersama kita mencegah jangkitan virus #COVID-19

SIMPTOM

Demam

Batuk

Sesak nafas

Dapatkan rawatan segera jika anda mempunyai simptom tersebut.
Kekal duduk di rumah jika tiada keperluan untuk keluar.

19. Pilih peristiwa bersejarah di Malaysia. Kemudian, tulis satu laporan yang mengandungi maklumat berikut.

TP 6 KBAT Mengaplikasi

Nama
peristiwa

Lokasi
peristiwa

Tokoh
terlibat

Tarikh
peristiwa

Kesan kepada
negara

Iktibar kepada
diri

1. Tandakan (✓) pada pernyataan yang betul dan (x) pada yang salah.

- (a) Dalam bahasa Inggeris, sejarah ialah *historia* yang bererti kajian tentang peristiwa masa lalu. ☐
- (b) Menurut Khoo Kay Kim, sejarah merujuk kepada apa-apa yang pernah atau sudah berlaku. ☒
- (c) Masa silam dikaji berdasarkan urutan masa yang dinamakan kronologi. ☒
- (d) Sumber primer ialah sumber yang bersifat asli, belum diolah dan belum ditafsir. ☒
- (e) Ensiklopedia merupakan peralatan ciptaan manusia yang digunakan untuk perburuan, pertanian dan perdagangan. ☐
- (f) Sejarah mengajar kita menghargai warisan negara untuk dihayati oleh generasi akan datang. ☒

2. Berdasarkan huraian berikut, nyatakan kaedah penyelidikan sejarah yang betul.

- (a) Kajian terhadap sesuatu peristiwa daripada maklumat pada sumber yang dipahat atau ditulis.

Kaedah bertulis

- (b) Kaedah yang digunakan secara saintifik untuk mencari maklumat daripada bahan tinggalan sejarah.

Kaedah arkeologi

- (c) Proses mendapatkan maklumat melalui temu bual dengan orang sumber.

Kaedah lisan

- (d) Kajian saintifik tentang sejarah peninggalan manusia yang terdampar di dasar laut, sungai atau tasik.

Kaedah arkeologi bawah air

KUASAI UASA

PRAKTIS SUMATIF

BAHAGIAN A

1. Apakah definisi sejarah mengikut *Kamus Dewan*?

Buku Teks
ms. 4

- ☒ A Salasilah ☐ C Penceritaan
☐ B Pengajaran ☐ D Penyelidikan

Aras Rendah

2. Gambar berikut merujuk kepada sejarawan tempatan.

Buku Teks
ms. 5

Apakah pengertian sejarah berdasarkan pandangan beliau?

- ☐ A Ibu kepada semua bidang
☐ B Dialog masa kini dengan masa lampau
☒ C Peristiwa yang berlaku suatu masa lalu
☐ D Perubahan yang berlaku pada masyarakat

Aras Sederhana

3. Apakah maksud dekad?

Buku Teks
ms. 6

- ☒ A 10 tahun ☐ C 100 tahun
☐ B 50 tahun ☐ D 1000 tahun

Aras Rendah

4. Apakah faktor yang mendorong sejarawan membahagikan penulisan mereka kepada tema tertentu seperti politik, ekonomi dan sosial?

Buku Teks
ms. 6

- ☐ A Mengikut arahan pemerintah
☐ B Mencontohi sejarawan Barat
☒ C Ruang dalam sejarah yang luas
☐ D Masa silam yang sempit dan terbatas

Aras Sederhana

5. Gambar berikut merujuk kepada sumber sejarah.

Buku Teks
ms. 8

Apakah jenis sumber sejarah tersebut?

- ☐ A Sumber primer
☐ B Sumber saintifik
☒ C Sumber sekunder
☐ D Sumber zaman batu

Aras Rendah

6. Mengapakah sumber sejarah berikut diklasifikasikan sebagai sumber primer?

Buku Teks
ms. 8

- Manuskrip
- Batu bersurat

- ☒ A Bersifat asli
☐ B Mudah dikaji
☐ C Disimpan di muzium
☐ D Berasaskan kajian saintifik

Aras Sederhana

7. Kaedah lisan merupakan proses mendapatkan maklumat melalui

Buku Teks
ms. 12

- ☒ A temu bual ☐ C kajian saintifik
☐ B penyelidikan ☐ D sumber bertulis

Aras Rendah

8. Gambar berikut menunjukkan kaedah penyelidikan dalam sejarah.

Buku Teks
ms. 14

Apakah sumber yang ditemui menggunakan kaedah tersebut?

- ☐ A Artifak kapal karam
☐ B Fakta pembukaan kampung
☐ C Bukti kedatangan Islam
☒ D Peralatan manusia purba

Aras Sederhana

9. Mengapakah tafsiran tentang sesuatu peristiwa sejarah yang sama mungkin berbeza antara sejarawan?

Buku Teks
ms. 16

- ☐ A Gagal mentafsir
☒ B Pandangan berbeza
☐ C Kurang pengalaman
☐ D Sumber sangat terhad

Aras Sederhana

10. Apakah kepentingan mempelajari sejarah?

Buku Teks
ms. 18

- I Mencontohi kuasa Barat
II Menghargai jasa penjajah
III Mengenal asal usul keluarga
IV Memupuk rasa cinta akan negara
☐ A I dan II ☐ C II dan III
☐ B I dan IV ☒ D III dan IV

Aras Sederhana

BAHAGIAN B

1. Maklumat berikut tentang pengertian sejarah.

Buku
Teks
ms. 4-5

Secara umumnya sejarah ialah peristiwa yang berlaku pada masa lalu. Peristiwa masa lalu yang berlaku dalam kehidupan sesebuah masyarakat atau negara akan dikaji oleh sejarawan.

- (a) Jelaskan maksud sejarah berdasarkan *Kamus Dewan*.

Sejarah ialah asal usul (keturunan), salasilah. Peristiwa yang benar-benar berlaku pada waktu yang lampau, kisah dan tambo (riwayat dahulu kala). Sejarah merupakan kajian atau pengetahuan tentang peristiwa yang telah lalu.

Aras Rendah [2 markah]

- (b) Nyatakan pengertian sejarah mengikut pandangan tokoh berikut.

- (i) E.H.Carr

Sejarah merupakan tindak balas pembaca terhadap penulisan sejarah, iaitu fakta-fakta yang ditulis oleh sejarawan.

Aras Sederhana [2 markah]

- (ii) Ibn Khaldun

Sejarah membicarakan perkara tentang masyarakat manusia, peradaban dunia dan perubahan yang berlaku pada sifat masyarakat itu.

Aras Sederhana [2 markah]

- (c) Terdapat segelintir masyarakat Malaysia yang tidak mengetahui sejarah negara. Cadangkan cara-cara untuk mengelakkan diri kita daripada menjadi "Buta Sejarah".

- (i) Meminati subjek Sejarah.
- (ii) Membaca buku-buku sejarah.
- (iii) Melawat ke muzium atau arkib.
- (iv) Membaca akhbar dan mengambil tahu isu semasa.

Aras Tinggi [4 markah]

2. Gambar berikut menunjukkan contoh sumber sejarah.

Buku
Teks
ms. 8

Klu Soalan

Sumber primer ialah sumber yang bersifat asli, belum diolah atau diterbitkan serta belum ditafsir oleh sejarawan.

(a) Nyatakan **tiga** ciri-ciri sumber sejarah tersebut.

(i) Bersifat asli.

(ii) Belum ditafsir.

(iii) Belum diolah atau diterbitkan.

Aras Rendah [3 markah]

(b) Jelaskan kebaikan mengkaji peristiwa sejarah menggunakan pelbagai sumber sejarah.

(i) Menghasilkan kajian dengan bukti yang kukuh.

(ii) Menilai sesuatu peristiwa sejarah dari sudut berbeza.

(iii) Mendorong kita berfikir terbuka dan kritis.

Aras Sederhana [3 markah]

(c) Pada pendapat anda, apakah kesan jika tiada sumber sejarah?

(i) Kaedah penyelidikan tidak boleh dilakukan.

(ii) Peristiwa sejarah tidak dapat dibuktikan kesahihannya.

(iii) Peristiwa sejarah akan dipengaruhi unsur lain seperti dongeng dan mitos.

(iv) Peristiwa sejarah dilupakan kerana tiada warisan dapat ditatap oleh generasi akan datang.

Aras Tinggi [4 markah]

BAHAGIAN C

Klu Soalan

Sejarawan menggunakan beberapa kaedah pengkajian sejarah untuk mendapatkan maklumat sejarah dengan tepat. Kaedah yang digunakan ialah kaedah lisan, kaedah bertulis dan kaedah arkeologi.

1. (a) Jelaskan maksud penyelidikan dalam sejarah berikut:

(i) Kaedah lisan

Aras Rendah [3 markah]

(ii) Kaedah bertulis

Aras Rendah [3 markah]

(b) Gambar berikut menunjukkan kaedah yang digunakan dalam penyelidikan sejarah.

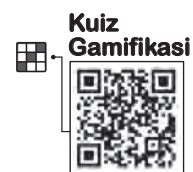

Terangkan kaedah penyelidikan sejarah tersebut.

Aras Sederhana [6 markah]

(c) Pada pendapat anda, mengapakah sumber sejarah penting kepada sejarawan?

Aras Tinggi [8 markah]

Bab 1

Zaman Air Batu

KUASAI Nota Pintas

» Pembentukan Fizikal Bumi

1. 650 juta tahun dahulu, bumi tiada hidupan.
2. 390 juta tahun dahulu, air laut masih tawar dan wujud ikan dan amfibia.
3. 195 juta tahun dahulu, wujud Zaman Jurasik dan hidupan utama ialah dinosaur.
4. 94 juta tahun dahulu, dinosaur pupus dan rupa bentuk benua mula kelihatan.
5. 18,000 tahun dahulu, paras air laut meningkat. Anjing, kucing, badak sumbu, dan kuda telah wujud.

» Garis Masa Zaman Air Batu

1. Zaman Air Batu terbahagi kepada Zaman Miosen, Zaman Pliosen, Zaman Pleistosen, dan Zaman Holosen.
2. Menurut ahli paleontologi, hidupan di bumi bermula semenjak 545 juta tahun dahulu.
3. Kepelbagaian spesies binatang berkait rapat dengan perubahan iklim dan peringkat zaman yang dilaluinya.

» Tahap Zaman Air Batu

1. Zaman Miosen berlaku 23 juta – 5 juta tahun dahulu. Gunung-ganang yang wujud pada hari ini telah terbentuk secara fizikal. Wujud mamalia, hidupan di laut, dan di air. Suhu dunia panas dan kering.
2. Zaman Pliosen berlaku 5.3 juta – 2.6 juta tahun dahulu. Penyejukan dan pengeringan alam sekitar global pada masa itu menyumbang kepada penyebaran padang rumput dan savana. Terbentuk jambatan darat Panama antara Amerika Utara dan Amerika Selatan yang mendorong penghijrahan tumbuhan dan haiwan ke habitat baharu. Terbentuk dataran tinggi Colorado, Amerika Syarikat yang dikenali sebagai Grand Canyon.
3. Zaman Pleistosen berlaku 2.5 juta – 10,000 tahun dahulu. Glasier berlaku sebanyak 11 kali. Manusia mengetahui cara membuat api. Kebanyakan binatang ketika itu masih kekal hingga kini. Sekitar 50,000 tahun dahulu, manusia telah sampai ke Australia melalui jalan darat dari Asia Tenggara (Pentas Sunda).
4. Zaman Holosen bermula 10,000 tahun dahulu hingga masa kini. Berlaku kemajuan dalam kehidupan manusia. Tamadun manusia terus berkembang dalam pendidikan, pentadbiran, keagamaan, dan undang-undang.

» Ciri-ciri Zaman Air Batu Akhir

1. **Aras laut** – Permukaan air laut membeku. Paras air laut rendah. Pulau-pulau bersambung dengan tanah besar. Memudahkan manusia dan binatang bermigrasi.
2. **Ciri fizikal bumi** – Permukaan air laut membeku. Menyebabkan sebahagian besar bumi dilitupi salji.
3. **Binatang** – Binatang seperti mamot berbulu, badak, kuda, dan singa tinggal di kawasan tanah pamah yang sejuk.
4. **Tumbuhan** – Tumbuhan utama ialah rumput dan tumbuhan renek yang menjalar.
5. **Suhu** – Suhu dunia terlalu sejuk. Dunia dilitupi salji terutama di kawasan kutub dan Benua Eropah.
6. **Kehidupan manusia** – Terdapat manusia yang tinggal di kawasan tanah pamah yang sejuk. Mereka memburu binatang dan hidup secara nomad.

» Perubahan Zaman Air Batu Akhir

1. Glasier telah mengubah bentuk fizikal bumi. Air batu yang cair dari tanah tinggi dan gunung akan membawa batu dan tanah semasa menuruni tanah tinggi. Lebihan air yang dibawa akan melimpahi ke kawasan laut. Kesannya, berlaku perubahan paras air laut dengan kedalaman 100 meter.
2. Kecairan air batu membentuk tasik air tawar seperti Tasik Dayang Bunting di Malaysia dan Great Lakes di Kanada. Bentuk saluran sungai turut berubah kepada bentuk yang wujud pada hari ini.
3. Kepupusan binatang yang hidup pada Zaman Pleistosen seperti mamot, sloth, dan harimau bertaring.
4. Manusia perlu menyesuaikan aktiviti harian dengan perubahan iklim. Mereka berhijrah dari Benua Afrika ke Benua Asia dan Benua Eropah. Penghijrahan ini disebabkan suhu di Benua Asia dan Benua Eropah tidak lagi terlalu sejuk.
5. Iklim bumi berubah daripada terlalu sejuk kepada sederhana sejuk. Kegiatan radiasi bumi yang berlaku daripada sinaran matahari menjadi penyebab utama peningkatan suhu bumi.
6. Kesan perubahan Zaman Air Batu Akhir di Asia Tenggara ialah kenaikan paras air laut di Pentas Sunda dan pergerakan manusia di sekitarnya.

SP 2.1.1 Mengenali dunia kita

1. Gariskan jawapan yang betul. **TP1**

- Bumi telah melalui pelbagai perubahan yang memberikan kesan terhadap rupa bentuk (mental : fizikal), iklim, cuaca, hidupan dan kedalaman (daratan ; lautan).
- Kemajuan ilmu (sejarah : sains) dan teknologi membantu manusia untuk mengetahui sejarah yang berlaku kepada bumi sejak (jutaan : ratusan) tahun dahulu.
- Pengetahuan dalam bidang paleontologi, (kimia ; matematik), arkeologi, geologi, dan (agama : fizik) membantu ahli sains membuat penyelidikan tentang perubahan yang berlaku kepada bumi.
- Geologi berasal daripada dua perkataan (Arab : Greek), iaitu *geo* yang bermaksud bumi dan *logia* yang bermaksud sains. Oleh itu, geologi bermaksud bidang ilmu yang mengkaji (pembentukan : perubahan) bumi.
- Ahli sains menjangkakan bahawa usia bumi melebihi (1.5 : 4.6) bilion tahun dan telah mengalami banyak perubahan dari segi (iklim : lokasi) dan fizikal.

**Video
Tutorial**

 Dunia
Kita

2. Namakan haiwan Zaman Air Batu berikut dengan betul. **TP1**
*Bison
occidentalis*
*Harimau bertaring
panjang*
*Wolly
mammoth*
Sloth

 (a) *Wolly mammoth*

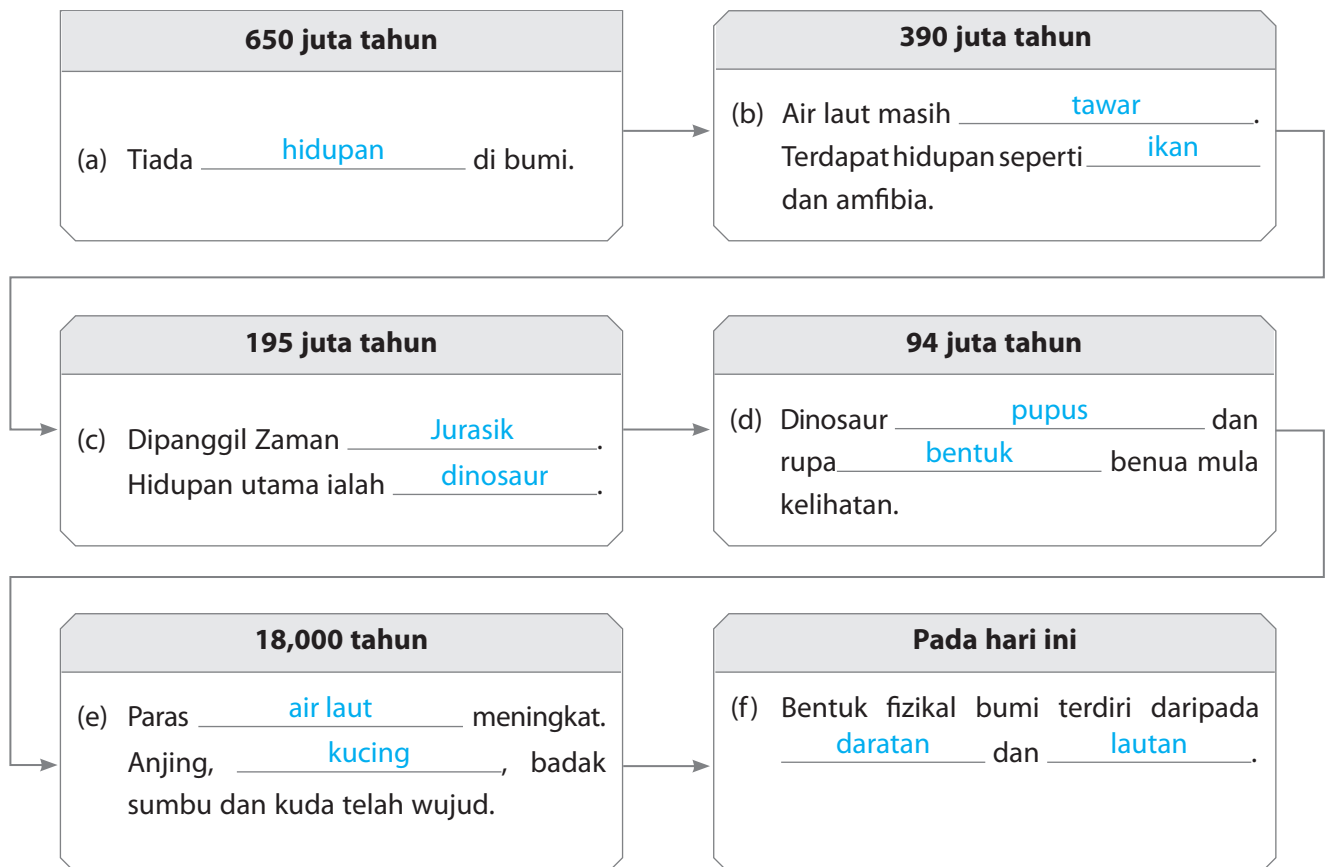
 (c) *Bison occidentalis*

 (b) *Sloth*

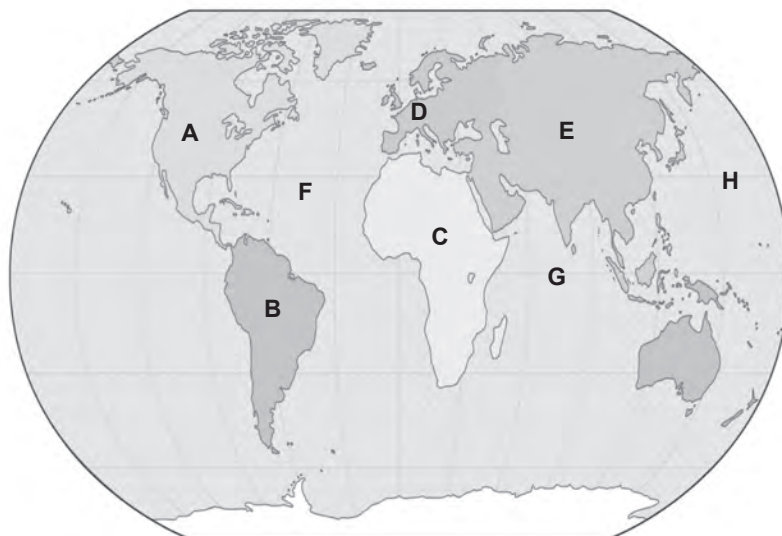
 (d) *Harimau bertaring
panjang*

 Cuba jawab **Praktis Sumatif**, Bhgn A, S2, S6

3. Lengkapkan rajah berikut tentang pembentukan fizikal bumi. **TP 2** **i-Think** **Peta Alir**

4. Lengkapkan peta berikut yang menunjukkan kawasan benua dan lautan. **TP 2**

A	Benua Amerika Utara
B	Benua Amerika Selatan
C	Benua Afrika
D	Benua Eropah

E	Benua Asia
F	Lautan Atlantik
G	Lautan Hindi
H	Lautan Pasifik Utara

SP 2.1.2 Menyenaraikan Zaman Air Batu

5. Lengkapkan petikan berikut tentang Zaman Air Batu. **TP 2**

membeku

pergunungan

suhu bumi

tahap kedua

suhu panas

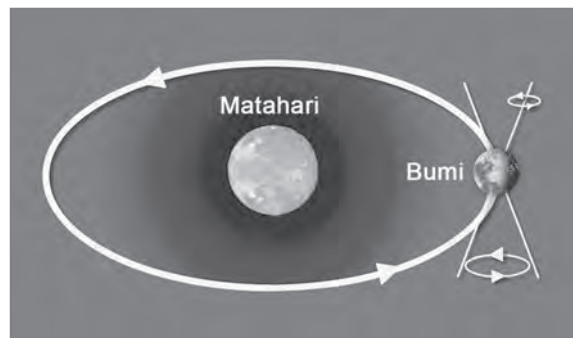
lapisan ais

pengglasieran

Kutub Selatan

Zaman Air Batu merupakan garis masa geologi yang menunjukkan (a) suhu bumi menurun pada tahap (b) membeku dalam jangka masa yang lama. Air batu tebal yang dikenali sebagai (c) lapisan ais menutupi Kutub Utara dan (d) Kutub Selatan. Lapisan ais ini menyebabkan kawasan air batu menjadi luas di kawasan kutub dan (e) pergunungan.

Pada akhir Zaman Air Batu, bumi mengalami proses (f) pengglasieran (kecairan air batu). Terdapat tiga tahap berlakunya glasier, iaitu tahap pertama (900 – 600 juta tahun dahulu), (g) tahap kedua (250 – 80,000 juta tahun dahulu) dan tahap ketiga (10,000 tahun dahulu). Zaman Air Batu berakhir apabila iklim dunia berubah kepada (h) suhu panas.

6. Gambar berikut berkaitan dengan Teori Milankovitch. **TP 2**

Info

 Teori
 Milankovitch

Soalan	Jawapan
(a) Namakan tokoh tersebut.	Milutin Milankovitch
(b) Jelaskan kesan pusingan bumi mengelilingi matahari.	Menyebabkan berlakunya pelbagai perkembangan dan perubahan pada Zaman Air Batu.
(c) Bagaimanakah berlakunya kecairan air batu?	Apabila bumi menghampiri matahari, suhu bumi menjadi panas dan menyebabkan berlakunya kecairan air batu.

7. Lengkapkan ayat berikut tentang tahap Zaman Air Batu. **TP 3**

(a) **Zaman Miosen**

- Berlaku 23 juta – 5 juta tahun dahulu.
- Gunung-ganang terbentuk secara fizikal.
- Wujud mamalia serta hidupan di laut dan di air.
- Suhu dunia panas dan kering.

(b) **Zaman Pliosen**

- Berlaku 5.3 juta – 2.6 juta tahun dahulu.
- Berlaku penyejukan global Zaman Miosen yang lebih panas.
- Penyejukan dan pengeringan alam sekitar global pada masa itu menyumbang kepada penyebaran padang rumput dan savana.
- Terbentuk jambatan darat Panama antara Amerika Utara dan Amerika Selatan yang mendorong penghijrahan tumbuhan dan haiwan ke habitat baharu.
- Terbentuk dataran tinggi di Colorado, Amerika Syarikat yang dikenali sebagai Grand Canyon.

(c) **Zaman Pleistosen**

- Berlaku 2.5 juta – 10,000 tahun dahulu.
- Berlaku glasier utama sebanyak 11 kali.
- Manusia telah mengetahui cara membuat api.
- Kebanyakan binatang ketika itu masih kekal hingga kini.
- Manusia telah sampai ke Australia melalui jalan darat dari Asia Tenggara (Pentas Sunda) sekitar 50,000 tahun dahulu.

(d) **Zaman Holosen**

- Berlaku 10,000 tahun dahulu hingga kini.
- Menunjukkan kemajuan dalam kehidupan manusia.
- Manusia mengetahui cara mendapatkan makanan melalui kegiatan pertanian.
- Roda dan tulisan kunieform dicipta kira-kira 5,500 tahun dahulu.
- Perkembangan tamadun manusia dalam bidang pendidikan, pentadbiran, keagamaan dan undang-undang.

Cuba jawab **Praktis Sumatif**, Bhgn A, S4, S5

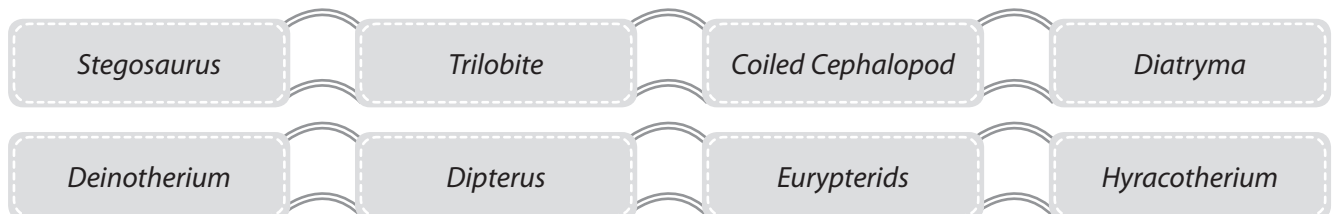
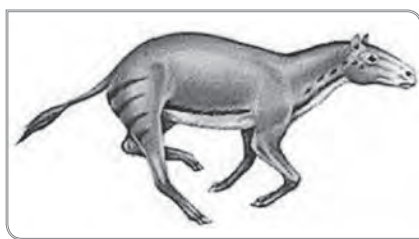
2.3 | Garis Masa Zaman Air Batu

Buku Teks ms. 32 – 33

SP 2.1.3 Membina garis masa Zaman Air Batu

8. Nyatakan tahap Zaman Air Batu. TP 1

(a)	Zaman <u>Miosen</u>	23 – 5 juta
(b)	Zaman <u>Pliosen</u>	5 – 2 juta
(c)	Zaman <u>Pleistosen</u>	2.5 – 10,000
(d)	Zaman <u>Holosen</u>	10,000 – Kini

9. Namakan hidupan berikut dengan betul. TP 2
(a) *Deinotherium*(b) *Dipterus*(c) *Trilobite*(d) *Eurypterids*(e) *Hyracotherium*(f) *Stegosaurus*(g) *Diatryma*(h) *Coiled Cephalopod*

10. Jelaskan ciri-ciri Zaman Air Batu Akhir berdasarkan aspek berikut. TP 3

Nota Visual
Ciri-ciri Zaman Air Batu Akhir

- (a) Suhu dunia terlalu sejuk. Dunia dilitupi salji terutama di kawasan kutub dan Benua Eropah.

Suhu

- (b) Permukaan air laut membeku. Paras air laut rendah. Pulau-pulau bersambung dengan tanah besar. Memudahkan manusia dan binatang bermigrasi.

Aras laut

- (c) Binatang seperti mamot berbulu, badak, kuda, dan singa tinggal di kawasan tanah pamah yang sejuk.

Binatang

- (d) Tumbuhan utama ialah rumput dan tumbuhan renek yang menjalar.

Tumbuhan

- (e) Terdapat manusia yang tinggal di kawasan tanah pamah yang sejuk dan hidup secara nomad dan memburu binatang.

Kehidupan manusia

- (f) Permukaan air laut membeku menyebabkan sebahagian besar bumi dilitupi salji.

Ciri fizikal bumi

Cuba jawab Praktis Sumatif, Bhgn A, S7, Bhgn C, S1 (a)

2.5 | Perubahan Zaman Air Batu Akhir

Buku Teks ms. 36 – 37

SP 2.1.5 Membincangkan perubahan Zaman Air Batu

11. Tandakan (✓) pada jawapan yang betul. TP 3

- (a) Apakah bahan yang dibawa oleh air batu yang cair dari kawasan gunung semasa menuruni tanah tinggi?

Batu dan tanah	✓
----------------	---

Kayu dan pasir	
----------------	--

- (b) Nyatakan kesan penting perubahan Zaman Air Batu.

Perubahan fizikal manusia	
---------------------------	--

Perubahan rupa bentuk fizikal bumi	✓
------------------------------------	---

- (c) Namakan tasik air tawar yang terbentuk kesan daripada kecairan air batu.

Tasik Kenyir	
--------------	--

Tasik Dayang Bunting	✓
----------------------	---

- (d) Apakah binatang yang pupus pada Zaman Air Batu Akhir?

Sloth dan mamot	✓
-----------------	---

Badak dan gajah	
-----------------	--

12. Gariskan jawapan yang betul. TP 4

Nota Visual
 Perubahan Zaman Air Batu Akhir

- (a) Zaman Air Batu Akhir juga dikenali sebagai Zaman (Holosen ; Pliosen).
- (b) Perubahan (masa : iklim) telah memberikan kesan besar terhadap kehidupan manusia kerana perlu menyesuaikan aktiviti harian dengan perubahan iklim.
- (c) Manusia berhijrah dari Benua (Amerika : Afrika) ke Benua Asia dan Benua Eropah.
- (d) Penghijrahan tersebut disebabkan suhu di Benua Asia dan Benua Eropah tidak lagi terlalu (sejuk : panas).
- (e) Kegiatan radiasi bumi yang berlaku daripada sinaran (bulan : matahari) menjadi penyebab utama peningkatan suhu bumi.

Pendidikan Sivik 2

SP 2.1.6 Menilai kesan perubahan Zaman Air Batu di Asia Tenggara

13. Lengkapkan ayat di bawah dengan jawapan yang betul. **TP 3**

Selat Melaka

stegodon

fizikal

daratan

Zaman Holosen

bahasa Melayu

Pentas Sunda

persamaan

- (a) Sebelum 10,000 tahun dahulu, Asia Tenggara merupakan kawasan tanah luas terbentang yang menghubungkan kawasan daratan dengan kepulauan.
- (b) Gugusan tanah luas terbentang itu dikenali sebagai Pentas Sunda yang menjadi tunjang kebenuaan di Asia Tenggara.
- (c) Keadaan tersebut menyebabkan negara-negara di Asia Tenggara memiliki ciri-ciri fizikal dan hidupan yang hampir sama.
- (d) Manusia di Asia Tenggara mempunyai persamaan dari segi kepercayaan, asal usul keturunan, bahasa, dan budaya.
- (e) Contohnya, bahasa Melayu digunakan oleh penduduk di Malaysia, Indonesia, selatan Thailand, dan selatan Filipina.
- (f) Kecairan air batu pada peringkat akhir Zaman Holosen menyebabkan terbentuknya sungai dan tasik di Asia Tenggara.
- (g) Aliran sungai yang mengalir telah menenggelamkan kawasan tanah rendah di sepanjang tepi pantai dan membentuk Selat Melaka, Teluk Siam, dan Laut Jawa.
- (h) Perubahan pada Zaman Air Batu Akhir telah memberi kesan kepada bentuk fizikal dan hidupan di Asia Tenggara seperti kepupusan haiwan bersaiz besar seperti pachycrocuta dan stegodon.

Cuba jawab **Praktis Sumatif**, Bhgn A, S9, Bhgn C, S1(c)

14. Lakukan aktiviti berikut. **TP 6**

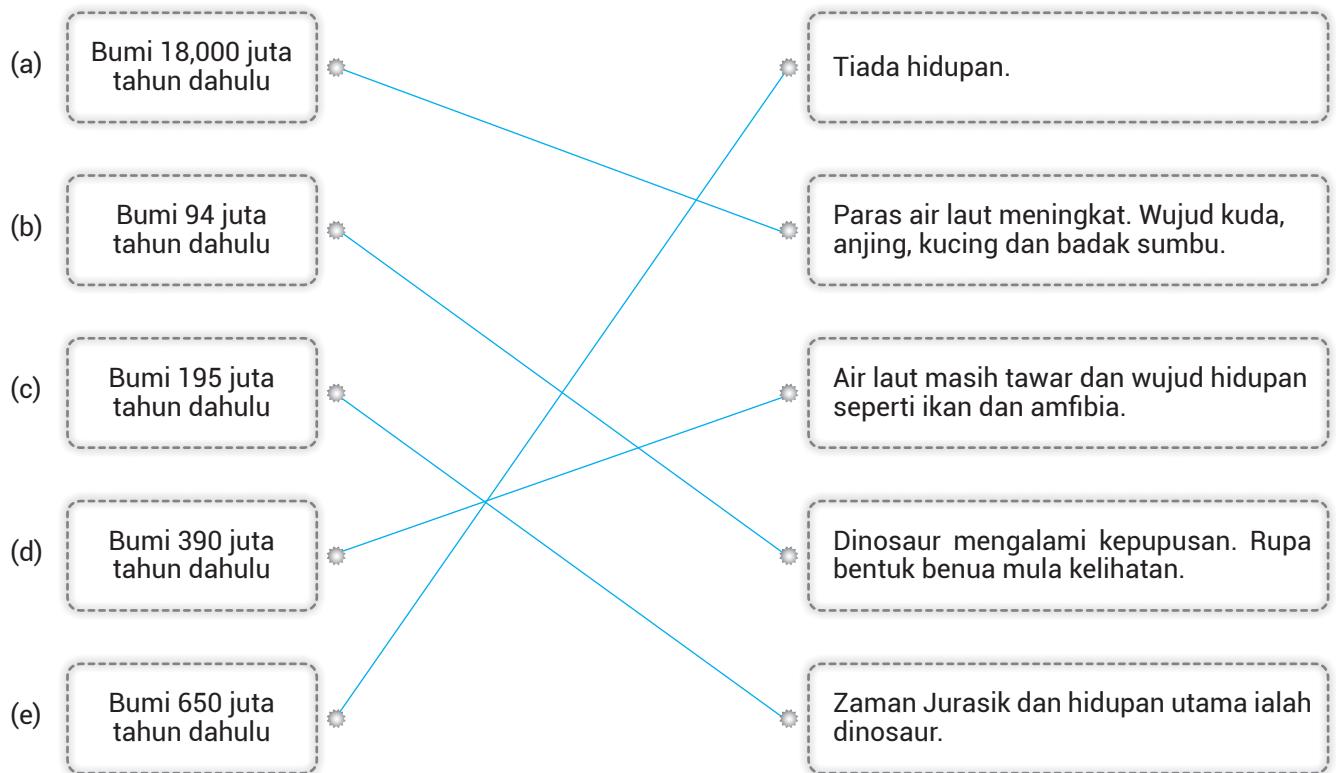
Pendidikan Sivik 3
AKTIVITI PAK-21
Perbincangan

- (a) Bahagikan kelas kepada beberapa kumpulan kecil.
- (b) Setiap kumpulan akan memilih kad mengandungi topik / isu yang diletakkan di atas meja untuk perbincangan kumpulan secara lisan atau bertulis:
- (c) Antara isu perbincangan seperti:
- Pencemaran air
 - Pencemaran laut
 - Pencemaran udara
 - Pencemaran bunyi
- (d) Setiap kumpulan akan membuat kajian dengan mendapatkan maklumat daripada surat khabar, ensiklopedia, atau internet tentang maksud, punca, kesan, dan langkah mengatasi.
- (e) Hasil dapatan dipersembahkan secara bertulis atau dibentangkan di hadapan kelas.

Aplikasi KBAT

1. Padankan tempoh pembentukan fizikal bumi dengan ciri yang betul.

2. Gariskan jawapan yang betul.

- (a) Zaman Miosen dipercayai berlaku antara 23 juta – 5 juta tahun dahulu dan suhu dunia ketika itu (panas dan kering : sejuk dan lembab).
- (b) Pada Zaman (Pliosen : Pleistosen), terbentuk jambatan darat Panama antara Amerika Utara dan Amerika Selatan yang mendorong penghijrahan tumbuhan dan haiwan ke habitat baharu.
- (c) Pada Zaman Pleistosen, manusia mengetahui cara membuat (air : api) dan kebanyakan binatang yang wujud ketika itu masih kekal hingga kini.
- (d) Zaman Holosen bermula sejak (4.6 bilion tahun : 10,000 tahun) dahulu hingga masa kini dan tamadun manusia terus berkembang dalam pendidikan, pentadbiran, keagamaan, dan undang-undang.
- (e) Pada Zaman Air Batu Akhir, binatang seperti (gajah : mamot), badak, kuda, dan singa tinggal di kawasan tanah pamah yang sejuk.
- (f) Pada Zaman Air Batu Akhir, kecairan air batu telah menyebabkan terbentuknya tasik air tawar seperti (Tasik Dayang Bunting : Tasik Kenyir) di Malaysia dan Great Lakes di Kanada.

KUASAI UASA

PRAKTIS SUMATIF

BAHAGIAN A

1. Apakah bidang ilmu yang mengkaji pembentukan bumi?
- A** Biologi **C** Matematik
B Geologi **D** Falsafah

Aras Rendah

2. Senarai berikut merujuk kepada pembentukan fizikal bumi.

- Bumi 390 juta tahun dahulu
- Air laut masih tawar

Apakah hidupan yang wujud pada zaman tersebut?

- A** Ikan **C** Dinosaur
B Mamot **D** Badak sumbu

Aras Rendah

3. Antara berikut, yang manakah merupakan lautan?
- A** Asia **C** Eropah
B Afrika **D** Atlantik

Aras Rendah

4. Gambar berikut menunjukkan Grand Canyon di Colorado, Amerika Syarikat.

Dataran tinggi tersebut dipercayai wujud pada zaman

- A** Miosen **C** Pliosen
B Holosen **D** Pleistosen

Aras Sederhana

5. Senarai berikut merujuk kepada Zaman Air Batu.

- Zaman yang bermula sejak 10,000 tahun dahulu hingga kini.
- Berlaku kemajuan dalam kehidupan manusia.

Apakah kemajuan yang dicapai pada zaman tersebut?

- I Menjalankan aktiviti pertanian
 II Mengetahui cara membuat api

- III Menggunakan peralatan logam
 IV Mencipta roda dan tulisan kuneiform
- A** I dan II **C** II dan III
B I dan IV **D** III dan IV

Aras Sederhana

6. Gambar berikut menunjukkan binatang Zaman Air Batu.

Apakah binatang tersebut?

- A** Sloth **C** Trilobite
B Dipteris **D** Eurypterids

Aras Rendah

7. Bagaimanakah kehidupan manusia pada Zaman Air Batu Akhir?

- I Memburu binatang
 II Hidup secara nomad
 III Tinggal di pesisir sungai
 IV Menternak dan bercucuk tanam
- A** I dan II **C** II dan III
B I dan IV **D** III dan IV

Aras Sederhana

8. Kecerutan air batu menyebabkan kawasan tanah rendah ditenggelami oleh air dan membentuk

- A** tasik **C** lautan
B benua **D** dataran

Aras Rendah

9. Apakah kesan perubahan iklim kepada kehidupan manusia?

- I Kekal menetap
 II Tinggal di tanah tinggi
 III Berhijrah ke tempat baharu
 IV Menyesuaikan dengan aktiviti harian
- A** I dan II **C** II dan III
B I dan IV **D** III dan IV

Aras Tinggi

10. Apakah ciri istimewa manusia yang tinggal di rantau Asia Tenggara?

- A** Berbeza budaya
B Berasal dari Benua Eropah
C Berkongsi bahasa yang sama
D Berubah menjadi masyarakat baharu

Aras Sederhana

BAHAGIAN B

1. Maklumat berikut tentang dunia.

Buku
Teks
ms. 26-28

Dunia merupakan bumi tempat tinggal kita dan tempat tinggal berjuta-juta hidupan yang lain. Bumi telah melalui pelbagai perubahan yang memberikan kesan terhadap rupa bentuk fizikal, iklim, cuaca, hidupan yang ada dan kedalaman lautan.

- (a) Nyatakan bidang yang membantu kita membuat penyelidikan tentang perubahan yang berlaku kepada bumi.

(i) Kimia / arkeologi

(ii) Geologi / fizik / paleontologi

Aras Rendah [2 markah]

- (b) Terangkan keadaan fizikal bumi pada tahun berikut:

(i) 650 juta tahun dahulu

Tiada kehidupan.

Aras Sederhana [2 markah]

(ii) 390 juta tahun dahulu

Air laut masih tawar. Wujud hidupan seperti ikan dan amfibia.

Aras Sederhana [2 markah]

- (c) Apakah tujuan kita mempelajari tentang Zaman Air Batu?

(i) Mengetahui sejarah bumi.

(ii) Membantu manusia menghadapi cabaran pada masa depan.

(iii) Bersyukur dengan keunikan bumi.

(iv) Menjaga bumi daripada pencemaran dan kemusnahan.

Aras Tinggi [4 markah]

2. Gambar berikut menunjukkan kecairan air batu yang dipanggil pengglasieran. Glasier telah mengubah wajah dan bentuk fizikal bumi.

Buku
Teks
ms. 36-37

Klu Soalan

Perubahan suhu yang meningkat pada Zaman Air Batu Akhir memberikan kesan terhadap bentuk fizikal dan hidupan di bumi.

- (a) Apakah kesan perubahan Zaman Air Batu Akhir?

(i) Perubahan rupa bentuk fizikal bumi.

(ii) Kepupusan binatang yang hidup pada Zaman Pleistosen.

Aras Sederhana [2 markah]

(b) Senaraikan **empat** aktiviti manusia yang menyebabkan suhu dunia semakin meningkat.

(i) Pembakaran terbuka.

(ii) Kegiatan perindustrian.

(iii) Penebangan hutan secara haram.

(iv) Pembakaran minyak daripada enjin kenderaan.

Aras Sederhana [4 markah]

(c) Cadangkan **empat** tindakan yang menunjukkan sikap sayang akan alam sekitar.

(i) Mengamalkan kitar semula.

(ii) Mengurangkan penggunaan beg plastik.

(iii) Menggunakan air dan elektrik secara berhemah.

(iv) Tidak membuang sampah merata-rata.

Aras Tinggi [4 markah]

BAHAGIAN C

Klu Soalan

Zaman Air Batu Akhir mempunyai ciri-ciri khusus yang membezakannya dengan zaman-zaman lain. Perkembangan yang berlaku pada Zaman Air Batu Akhir memberikan kesan di Asia Tenggara, iaitu kenaikan paras air laut di Pentas Sunda dan pergerakan manusia di sekitarnya.

1. (a) Terangkan perubahan yang berlaku pada Zaman Air Batu Akhir berdasarkan aspek berikut:

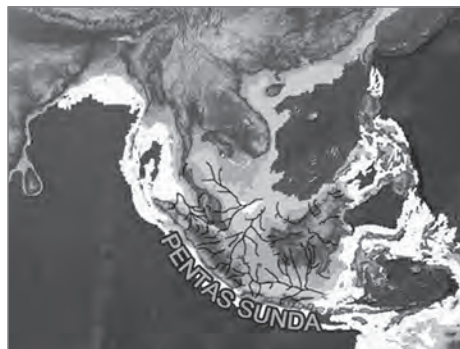
(i) Suhu

Aras Rendah [3 markah]

(ii) Aras laut

Aras Rendah [3 markah]

(b) Gambar berikut menunjukkan Pentas Sunda dan perubahan peta Asia Tenggara.

Rupa bentuk Asia Tenggara sebelum Zaman Holosen

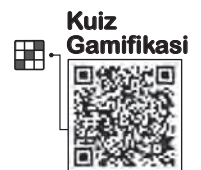
Rupa bentuk Asia Tenggara pada hari ini

Terangkan perubahan rupa bentuk Asia Tenggara.

Aras Sederhana [8 markah]

(c) Jelaskan tindakan yang boleh diambil untuk mengatasi masalah pencemaran sungai.

Aras Tinggi [6 markah]

Bab 2

Zaman Prasejarah

KUASAI Nota Pintas

» Maksud Zaman Prasejarah

1. Zaman Prasejarah ialah zaman manusia belum mengetahui dan mengenal tulisan.
2. Zaman Prasejarah terbahagi kepada Zaman Batu dan Zaman Logam.
3. Zaman Batu merujuk kepada penggunaan teknologi batu dalam kehidupan harian manusia.
4. Zaman Logam merujuk kepada penggunaan teknologi gangsa dan besi.
5. Tempoh masa Zaman Prasejarah:

Zaman Paleolitik	2.5 juta – 8,000 SM
Zaman Mesolitik	12,000 – 4,000 SM
Zaman Neolitik	10,000 – 2,000 SM
Zaman Logam	3,500 SM – 500 M

» Lokasi Zaman Prasejarah di Asia Tenggara

1. Ban Chiang, Thailand merupakan tapak Zaman Neolitik dan Zaman Logam. Manusia Prasejarah menjalankan kegiatan menternak binatang, pertanian, pembuatan logam, tekstil dan tembikar.
2. Lenggong, Malaysia membuktikan kehidupan manusia merentas Zaman Paleolitik, Hoabinhian, dan Neolitik.
3. Gua Liang Bua, Pulau Flores di Indonesia membuktikan kehidupan manusia Zaman Paleolitik hingga Zaman Logam. Penemuan fosil dinamakan *Flores Man* (*Home Floresiensis*).
4. Gua Padah-Lin membuktikan kehidupan manusia Zaman Prasejarah di Myanmar.
5. Sa Hyun, Vietnam menjalankan pembuatan tembikar. Membuktikan kehidupan manusia Zaman Besi di Asia Tenggara.
6. Gua Tabon, Filipina menemui rangka manusia berusia antara 22,000 – 24,000 SM. Tapak Zaman Prasejarah yang dianggarkan berusia 47,000 SM.

» Kesinambungan Sumbangan Zaman Prasejarah kepada Kemajuan Kehidupan Manusia

1. Aktiviti pertanian

- (a) Kegiatan pertanian mula dijalankan pada Zaman Neolitik.
- (b) Tanaman yang ditanam ialah padi, gandum, dan barli.

2. Memburu binatang

- (a) Manusia Zaman Prasejarah memburu binatang menggunakan senjata yang diperbuat daripada batu, kayu, tulang, gangsa, dan besi.
- (b) Manusia masa kini menggunakan sumpit, tombak dan anak panah.

3. Menternak binatang

- (a) Manusia menternak binatang sejak Zaman Neolitik untuk membolehkan mereka memperoleh sumber makanan berterusan.
- (b) Kini, penternakan dijalankan secara besar-besaran untuk menampung keperluan daging dan tenusu.

4. Peralatan

- (a) Manusia Zaman Batu menggunakan peralatan daripada batu, kayu, dan tulang dalam kehidupan mereka.
- (b) Peralatan gangsa dan besi dicipta apabila mereka mengetahui tentang campuran logam, acuan, dan suhu pembakaran.
- (c) Pedang, parang, cangkul, keris, kapak, dan tombak merupakan peralatan besi yang masih digunakan hingga kini.

5. Tembikar

- (a) Manusia Prasejarah menghasilkan tembikar untuk dijadikan bekas makanan, peralatan memasak, dan upacara ritual.
- (b) Pembuatan tembikar masih kekal hingga kini. Contohnya, industri labu sayong di Kuala Kangsar, Perak.

6. Monumen dan seni bina

- (a) Manusia Zaman Neolitik membina monumen untuk pelbagai tujuan.
- (b) Sebahagian binaan tersebut masih kekal sebagai warisan sejarah untuk diwarisi oleh generasi akan datang.
- (c) Pada masa kini, manusia mampu membina pelbagai binaan yang moden, menarik, dan mengagumkan.

7. Ideofak

- (a) Manusia Zaman Prasejarah mengebumikan mayat dengan pelbagai peralatan dan bahan makanan.
- (b) Manusia masa kini masih mengamalkan penghormatan terhadap mayat mengikut kepercayaan dan agama masing-masing.

SP 3.1.1 Menyatakan maksud Zaman Prasejarah

1. Gariskan jawapan yang betul. TP 1

- Zaman Prasejarah bermaksud zaman (sebelum : selepas) manusia mengetahui dan mengenal tulisan.
- Zaman Prasejarah boleh dibahagikan kepada Zaman Batu dan Zaman (Logam ; Besi).
- Zaman Batu terbahagi kepada tiga tahap, iaitu Zaman Paleolitik, Zaman Mesolitik, dan Zaman (Hoabinhian ; Neolitik).
- Zaman Paleolitik dianggap sebagai zaman serba mencabar kerana manusia perlu meneruskan kelangsungan hidup menggunakan teknologi serba (ringkas ; moden).
- Zaman (Mesolitik ; Neolitik) menunjukkan tahap perkembangan teknologi dan corak kehidupan yang lebih baik.
- Zaman Logam merujuk kepada penggunaan teknologi gangsa dan (emas ; besi).

2. Lengkapkan jadual berikut tentang Zaman Batu. TP 2

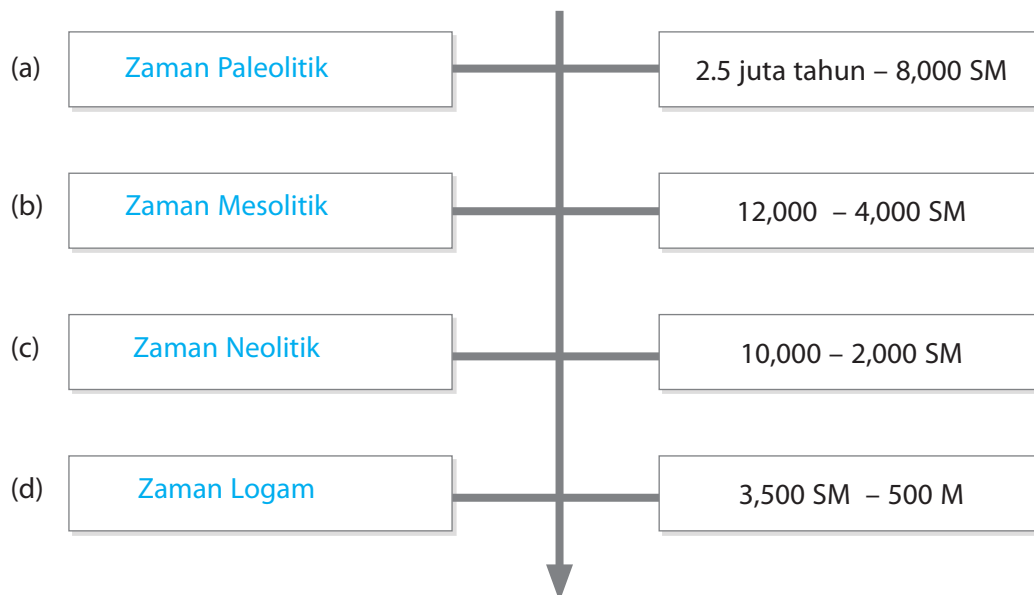
Zaman	Ciri-ciri
(a) Zaman Paleolitik 	- Dianggap sebagai zaman yang serba <u>mencabar</u>. - Menggunakan teknologi <u>batu</u> yang serba ringkas. - Menggunakan <u>peralatan</u> daripada batu dan tulang binatang.
(b) Zaman Mesolitik 	- Cara hidup semakin <u>berkembang</u>. - Cuaca pada zaman ini tidak terlalu <u>sejuk</u>. - Manusia memburu <u>binatang</u> dan menangkap ikan.
(c) Zaman Neolitik 	- Corak kehidupan manusia semakin <u>baik</u>. - Tahap perkembangan <u>teknologi</u> semakin berkembang. - Wujud kawasan petempatan yang menjalankan kegiatan bercucuk tanam, membuat <u>tembikar</u> dan menternak binatang.

3. Tandakan (✓) pada pernyataan yang betul dan (X) pada pernyataan yang salah. TP 2

- (a) Pada Zaman Logam, manusia melakukan inovasi logam besi dan emas dalam peralatan mereka. X
- (b) Manusia Zaman Logam telah melakukan aktiviti pelayaran dan berjaya meneroka lautan. ✓
- (c) Mereka turut menjalankan aktiviti pertukaran barangan dan peralatan berasaskan plastik. X
- (d) Antara peralatan besi yang digunakan oleh manusia Zaman Logam ialah kapak, tulang mawas, pisau bersoket, beliung dan mata lembing. ✓
- (e) Peralatan yang dicipta oleh manusia Zaman Logam digunakan untuk memburu, bertani dan memudahkan aktiviti harian mereka. ✓

4. Lengkapkan garis masa berikut. TP 2

Info

Maksud
Zaman
Prasejarah

5. Jawab soalan berikut dengan tepat dan ringkas. TP 4

- (a) Mengapakah corak kehidupan pada Zaman Neolitik lebih baik berbanding zaman sebelumnya?

KBAT Menganalisis

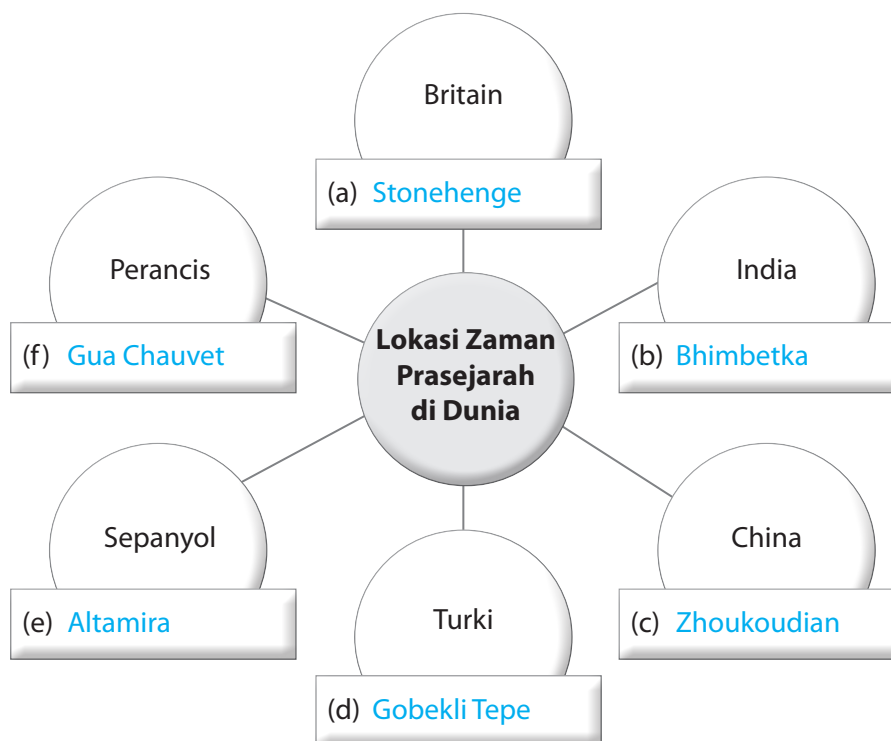
Wujud kawasan petempatan yang mengamalkan aktiviti bercucuk tanam, membuat tembikar dan menternak binatang.

- (b) Apakah tujuan kita mempelajari Zaman Prasejarah? **KBAT** Menilai

Membolehkan kita mengetahui sejarah dan perkembangan tamadun manusia dan mencontohi nilai kreatif dan inovatif manusia Zaman Prasejarah.

SP 3.1.2 Menerangkan lokasi Zaman Prasejarah

6. Namakan lokasi Zaman Prasejarah di dunia. TP 2 i-Think Peta Buih

7. Berdasarkan maklumat berikut, namakan lokasi Zaman Prasejarah di dunia dengan betul. TP 2

	Maklumat	Lokasi
(a)	Didiami oleh manusia pada 12,000 SM di Turki. Binaan batu dikaitkan dengan upacara ritual.	Gobekli Tepe
(b)	Bukti lukisan di dalam gua yang terletak di Sepanyol membuktikan kewujudan manusia Zaman Mesolitik.	Altamira
(c)	Terletak di Perancis dan didiami oleh manusia antara 30,000 SM – 27,000 SM.	Gua Chauvet
(d)	Lokasi yang membuktikan wujud kehidupan manusia Zaman Prasejarah di India.	Bhimbetka
(e)	Lokasi ini ditemukan rangka manusia yang dipanggil <i>Peking Man</i> .	Zhoukoudian
(f)	Terletak di Britain dan dikaitkan dengan tempat mengkaji bintang dan menjalankan upacara ritual.	Stonehenge

Cuba jawab Praktis Sumatif, Bhgn A, S2, S3; Bhgn B, S1(b)

8. Nyatakan lokasi Zaman Prasejarah di Asia Tenggara dengan betul. TP 2

Sa Hyun

Ban Chiang

Gua Liang Bua

Lenggong

Gua Padah-lin

Gua Tabon

	Negara	Lokasi
(a)	Filipina	Gua Tabon
(b)	Myanmar	Gua Padah-lin
(c)	Malaysia	Lenggong
(d)	Thailand	Ban Chiang
(e)	Vietnam	Sa Hyun
(f)	Indonesia	Gua Liang Bua

Info

Perak Man

Video

Galeri
Arkeologi
Lenggong

9. Lengkapkan maklumat berikut. Kemudian, namakan lokasi Zaman Prasejarah tersebut. TP 4

Lokasi	Maklumat
 (a) <u>Lenggong</u>	- Membuktikan kehidupan manusia merentas Zaman Paleolitik, <u>Hoabinhian</u> dan Neolitik. - Rangka <u>Perak Man</u> berusia 11,000 – 10,000 SM menjadi bukti kehidupan manusia Zaman Prasejarah di Malaysia.
 (b) <u>Sa Hyun</u>	- Berusia antara 1,000 SM – 200 Masihi. - Pembuatan <u>tembikar</u> merupakan aktiviti utama. - Membuktikan kehidupan manusia pada Zaman <u>Besi</u> di Vietnam.
 (c) <u>Gua Tabon</u>	- Penemuan <u>rangka</u> manusia berusia antara 22,000 – 24,000 SM. - Tapak Zaman <u>Prasejarah</u> di Filipina dianggarkan berusia 47,000 SM.
 (d) <u>Ban Chiang</u>	- Tapak Zaman Neolitik dan Zaman <u>Logam</u> berusia 3,600 – 500 SM di Thailand. - Menjalankan kegiatan menternak binatang, aktiviti <u>pertanian</u>, pembuatan logam, tekstil dan tembikar tanah.

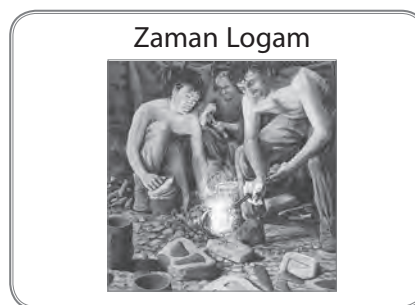
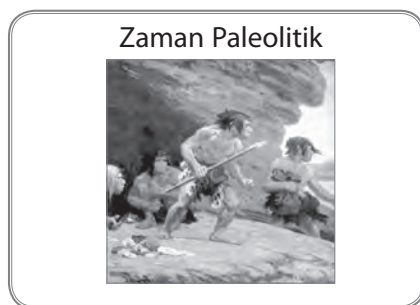
3.3 Ciri-ciri Kehidupan Manusia Zaman Prasejarah

Buku Teks ms. 52 – 59

SP 3.1.3 Membandingkan ciri-ciri kehidupan pada Zaman Prasejarah

10. Lengkapkan jadual bagi membandingkan kehidupan masyarakat Zaman Prasejarah dari aspek berikut. **TP 3**

	Ciri-ciri	Zaman Paleolitik	Zaman Neolitik
(a)	Tempat kediaman	Di dalam gua, lubang bawah tanah dan di bawah pokok.	Tinggal secara menetap di lembah sungai dan di pesisiran pantai.
(b)	Peralatan	Peralatan daripada batu, kayu dan tulang haiwan. Dalam bentuk sedia ada, ringkas dan kasar pembuatannya.	Peralatan lebih kemas dan halus. Mencipta pelbagai peralatan seperti alat menggali dan roda.
(c)	Pengumpulan makanan	Merupakan aktiviti paling utama untuk mendapatkan makanan selain memburu binatang. Mengumpul buah-buahan, cendawan, bijiran dan pucuk tumbuhan yang tumbuh liar di dalam hutan.	Perkembangan aktiviti pertanian dan penternakan menyebabkan aktiviti mengumpulkan makanan semakin berkurangan disebabkan sumber bekalan makanan dipenuhi dan mencukupi.

11. Lengkapkan kehidupan masyarakat Zaman Prasejarah berikut. **TP 3**

Aspek kehidupan

Nota Visual
 Kehidupan
 Manusia Zaman
 Prasejarah

Video Tutorial

 Ciri-ciri Kehidupan
 Manusia Zaman
 Prasejarah

(a) Kegiatan ekonomi

Memburu, hidup secara nomad, bersifat sara diri dan bergantung penuh kepada sumber alam semula jadi.

Menjalankan aktiviti pertanian, penternakan, perdagangan secara tukar barang, pertukangan dan pembuatan.

(b) Kesenian dan kebudayaan

Menghasilkan lukisan gua yang bersifat realisme.

Mementingkan nilai estetika seperti gendang gangsa yang mempunyai hiasan menarik.

(c) Kepercayaan

Animisme dan kepercayaan alam semula jadi.

Penyembahan terhadap kuasa alam dan binaan khusus untuk menjalankan upacara ritual.

 Cuba jawab **Praktis Sumatif**, Bhgn A, S4, S5 ; Bhgn B, S2(a)

SP 3.1.3

12. Nyatakan Zaman Prasejarah yang betul berdasarkan ciri-ciri berikut. **TP 4**

	Ciri-ciri	Zaman Prasejarah
(a)	Sistem barter dan pengkhususan pekerjaan bermula.	Zaman Neolitik
(b)	Hidup dalam kelompok kecil dalam keadaan nomad.	Zaman Paleolitik
(c)	Kepercayaan kehidupan selepas mati dan mayat diurus dengan sempurna.	Zaman Neolitik
(d)	Menggunakan panah semasa memburu dan perangkap untuk menangkap ikan.	Zaman Mesolitik
(e)	Peralatan diperbuat daripada tembaga, gangsa dan besi.	Zaman Logam
(f)	Manusia bergantung pada sumber alam semula jadi dan kegiatan ekonomi bersifat sara diri.	Zaman Paleolitik
(g)	Aktiviti pengumpulan makanan hampir tidak dilakukan lagi kerana bekalan makanan mencukupi.	Zaman Logam
(h)	Percaya kepada kuasa alam semula jadi seperti kilat, angin, hujan dan matahari.	Zaman Paleolitik
(i)	Pola geometri yang dikenali sebagai simbolisme menghiasi permukaan tembikar.	Zaman Neolitik
(j)	Binaan khusus dibina untuk upacara ritual dan penyembahan terhadap kuasa alam semakin jelas.	Zaman Logam

13. Jawab soalan-soalan di bawah dengan tepat dan ringkas. **TP 4**

- (a) Mengapakah penting bagi manusia Zaman Prasejarah menyesuaikan diri dengan alam sekeliling mereka? **KBAT** Menilai

Alam sekeliling membekalkan sumber makanan untuk mereka meneruskan kehidupan.

- (b) Bagaimanakah manusia Zaman Prasejarah menyesuaikan kehidupan dengan alam sekeliling?

Mereka tinggal di dalam gua dan lubang bawah tanah yang selamat daripada ancaman binatang liar dan cuaca buruk. Mereka hidup berpindah-randah untuk mencari makanan dan mengumpulkan hasil hutan selain berburu.

- (c) Manusia Zaman Prasejarah menghasilkan lukisan gua. Apakah fungsi lukisan tersebut? **KBAT** Menganalisis

Menggambarkan kehidupan harian mereka seperti aktiviti berburu dan amalan ritual.

SP 3.1.4 Menyatakan kesinambungan sumbangan Zaman Prasejarah kepada kemajuan kehidupan manusia

14. Terangkan perbezaan kehidupan manusia Zaman Prasejarah dengan masa kini. TP 4

(a) Pertanian sara diri

Pertanian komersial

(b) Membekalkan sumber makanan berterusan

Secara komersial untuk memenuhi keperluan daging dan tenusu

(c) Peralatan daripada batu, kayu dan tulang haiwan

Menggunakan mesin dan jentera

(d) Menjadi bekas makanan dan peralatan untuk memasak

Menjadi perhiasan dan kraf tangan

(e) Tempat menjalankan upacara ritual dan penyembahan

Mercu tanda dan menara telekomunikasi

3.5 Zaman Prasejarah di Malaysia

Buku Teks ms. 65 – 69

SP 3.1.5 Membincangkan bukti tinggalan Zaman Prasejarah di Malaysia

15. Berdasarkan Zaman Prasejarah berikut, namakan **dua** tapak Zaman Prasejarah di Malaysia. **TP 3**

 (a) **Zaman Paleolitik**
(i) **Tingkayu**(ii) **Gua Niah**
 (b) **Zaman Mesolitik**
(i) **Gua Madai**(ii) **Jenderam Hilir**
 (c) **Zaman Neolitik**
(i) **Gua Kecil**(ii) **Gua Tapadong**
 (d) **Zaman Logam**
(i) **Sungai Tembeling**(ii) **Lembah Bernam**
16. Namakan lokasi penemuan Zaman Prasejarah berikut. **TP 3**

Gua Niah

Lembah Bernam

Pengkalan Kempas

Gua Gunung Runtuh

Kota Tampan

Muar, Johor

(a) **Kota Tampan**(b) **Gua Niah**(c) **Muar, Johor**(d) **Gua Gunung Runtuh**(e) **Lembah Bernam**(f) **Pengkalan Kempas**

17. Lakukan aktiviti berikut. TP 4

AKTIVITI PAK-21

Peta Pemikiran

- Bahagikan kelas kepada empat kumpulan kecil.
- Setiap kumpulan akan memilih Zaman Prasejarah di Malaysia seperti berikut:
 - Zaman Paleolitik
 - Zaman Mesolitik
 - Zaman Neolitik
 - Zaman Logam
- Setiap kumpulan perlu membuat kajian dengan mendapatkan maklumat daripada buku teks, jurnal, ensiklopedia atau internet tentang ciri-ciri kehidupan manusia Zaman Prasejarah tersebut.
- Hasil dapatan dipersembahkan dengan gambar foto dan penerangan yang menarik dalam bentuk peta pemikiran.
- Hasil kerja setiap kumpulan ditampal di dinding untuk dilihat oleh ahli kumpulan lain.
- Ahli kumpulan akan bergerak untuk melihat, menganalisis dan memberikan komen hasil kerja kumpulan lain.

18. Tandakan (✓) pada jawapan yang betul. TP 4

- (a) Penemuan di Kota Tampan, Perak dan Tingkayu, Sabah menunjukkan kewujudan bengkel membuat peralatan

batu	☒	kayu	☐	logam	☐
------	-------------------------------------	------	--------------------------	-------	--------------------------

- (b) Bukti ketara kewujudan manusia Zaman Prasejarah di Malaysia ialah penemuan ukiran dan lukisan

sungai	☐	bukit	☐	gua	☒	batu	☐
--------	--------------------------	-------	--------------------------	-----	-------------------------------------	------	--------------------------

- (c) Ukiran batu banyak ditemukan di Sabah, Sarawak dan Pengkalan Kempas di Negeri Sembilan yang mempunyai kaitan dengan budaya

asli	☐	megalit	☒	realisme	☐	animisme	☐
------	--------------------------	---------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------	--------------------------

- (d) Bukti tinggalan masyarakat Zaman Prasejarah di Malaysia juga ditemukan di beberapa tapak perkuburan melalui penemuan

ekofak	☒	artifak	☐	manuskrip	☐	manik	☐
--------	-------------------------------------	---------	--------------------------	-----------	--------------------------	-------	--------------------------

- (e) Pisau Tembeling yang ditemukan di Hulu Tembeling, Pahang dikaitkan dengan aktiviti penanaman

teh	☐	barli	☐	cendawan	☐	padi	☒
-----	--------------------------	-------	--------------------------	----------	--------------------------	------	-------------------------------------

Cuba jawab Praktis Sumatif, Bhgn A, S7, S8, S9

19. Pilih nilai murni manusia Zaman Prasejarah yang perlu dicontohi oleh warganegara Malaysia demi menjamin kemajuan negara. **TP 5 KBAT Menilai**

Gigih

Kreatif

Berdikari

Inovatif

Perkauman

Kedekut

Sombong

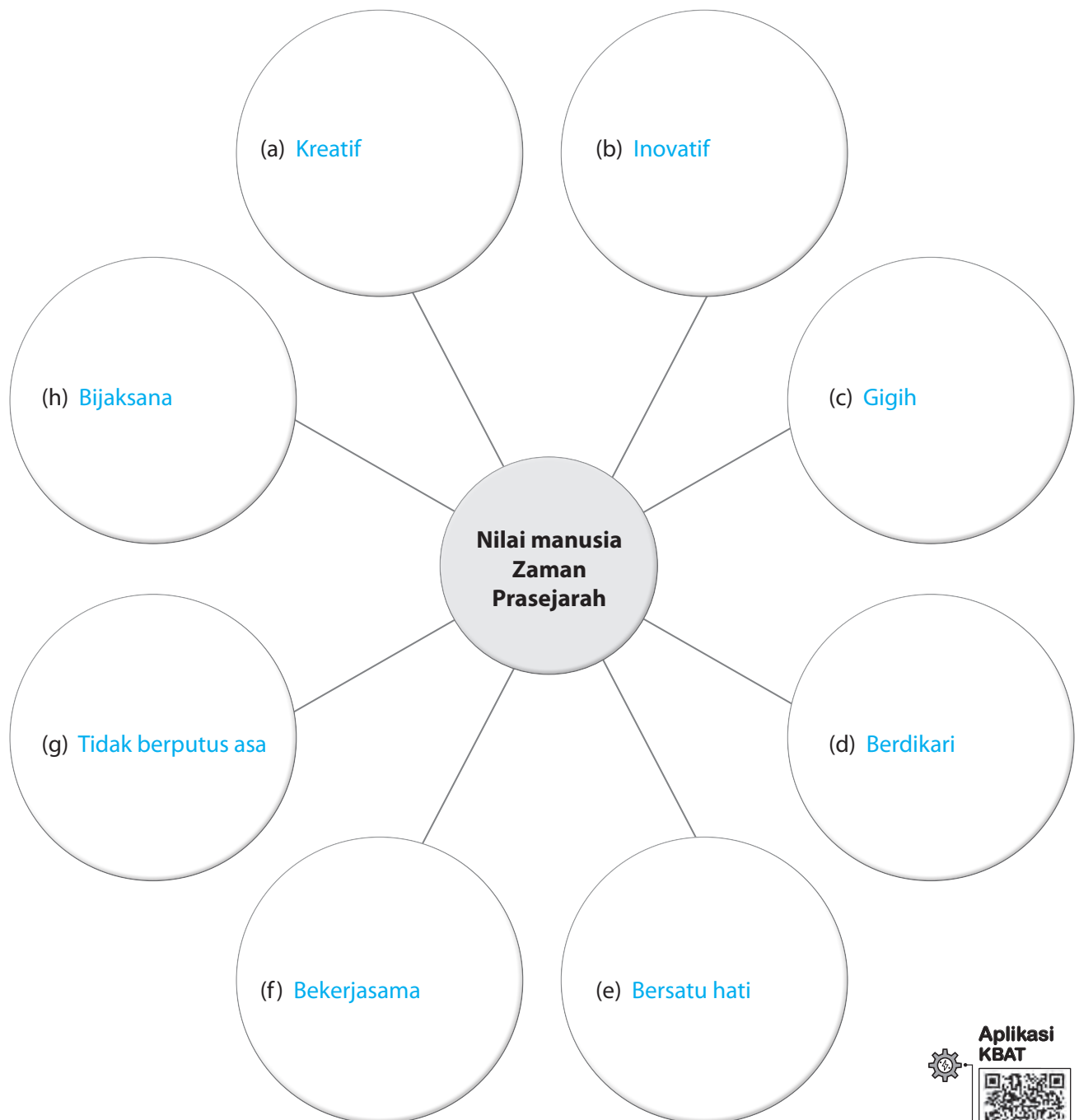
Bijaksana

Bekerjasama

Berdendam

Bersatu hati

Tidak berputus asa

Cuba jawab **Praktis Sumatif**, Bhgn A, S10 ; Bhgn B, S1(c)

Aplikasi
KBAT

KBAT

1. Tandakan (✓) pada jawapan yang betul.

(a) Zaman Prasejarah terbahagi kepada Zaman Batu dan

Zaman Logam ☒

Zaman Kayu ☐

(b) Gua Chauvet membuktikan penglibatan manusia Prasejarah dalam aktiviti

memburu binatang ☒

membuat tembikar ☐

(c) Lokasi tapak Zaman Prasejarah yang penting di Filipina ialah

Ban Chiang ☐

Gua Tabon ☒

(d) Pada Zaman Logam, aktiviti utama penduduk ialah pertanian, penternakan dan

pelancongan ☐

pertukangan ☒

(e) Bukti utama kewujudan manusia Zaman Prasejarah di Malaysia ialah penemuan

lukisan gua dan ukiran batu ☒

serpihan kaca dan alatan kayu ☐

2. Berdasarkan huraian berikut, nyatakan Zaman Prasejarah yang betul.

(a) Manusia zaman ini membuat peralatan daripada batu, kayu dan tulang haiwan.

Zaman Paleolitik

(b) Pada zaman ini, berlakunya perkembangan dalam aktiviti pembuatan dan pertukangan.

Zaman Logam

(c) Pada zaman ini, manusia hidup menetap dan menghasilkan makanan melalui kegiatan pertanian.

Zaman Neolitik

(d) Manusia zaman ini tinggal di pinggir sungai dan laut bagi memudahkan mereka mendapatkan bekalan air dan makanan.

Zaman Mesolitik

KUASAI UASA

PRAKTIS SUMATIF

BAHAGIAN A

1. Apakah Zaman Prasejarah yang boleh dikaitkan dengan maklumat berikut?

Buku Teks
ms. 46

Dikenali sebagai Zaman Batu Lama. Zaman yang serba mencabar kerana manusia perlu meneruskan hidup dengan teknologi serba ringkas.

- A Zaman Logam C Zaman Mesolitik
B Zaman Neolitik D Zaman Paleolitik

Aras Rendah

2. Gambar berikut menunjukkan lokasi Zaman Prasejarah di Turki.

Buku Teks
ms. 49

Apakah lokasi tersebut?

- A Stonehenge C Gobekli Tepe
B Altamira D Zhoukoudian

Aras Rendah

3. Pilih pasangan yang betul.

Buku Teks
ms. 50

	Lokasi Zaman Prasejarah	Negara
A	Lenggong	Myanmar
B	Ban Chiang	Thailand
C	Gua Padah-lin	Indonesia
D	Gua Liang Bua	Thailand

Aras Sederhana

4. Apakah persamaan tempat kediaman bagi manusia Zaman Paleolitik dan Zaman Mesolitik?

Buku Teks
ms. 52

- I Gua
II Tanah tinggi
III Lembah sungai
IV Lubang bawah tanah

- A I dan II C II dan III
B I dan IV D III dan IV

Aras Sederhana

5. Apakah kegiatan ekonomi masyarakat Zaman Logam?

Buku Teks
ms. 55

- I Menangkap ikan
II Mengutip hasil laut
III Menternak binatang
IV Menjalankan pertanian

- A I dan II C II dan III
B I dan IV D III dan IV

Aras Rendah

6. Gambar berikut menunjukkan tembikar pada Zaman Neolitik.

Buku Teks
ms. 58

Apakah pola yang menghiasi tembikar tersebut?

- A Abstrak C Ideofak
B Megalit D Geometri

Aras Rendah

7. Apakah penemuan yang mungkin Dr. Ahmad peroleh jika menjalankan ekskavasi di Kota Tampan, Perak?

Buku Teks
ms. 66

- A Gelang C Peralatan batu
B Kapak gangsa D Mata wang emas

Aras Rendah

8. Apakah penemuan yang dijumpai di Gua Niah, Sarawak?

Buku Teks
ms. 67

- A Mikrolit C Loceng gangsa
B Lukisan gua D Pisau Tembeling

Aras Rendah

9. Pilih pasangan yang betul.

Buku Teks
ms. 69

	Jenis pengebumian	Lokasi penemuan
A	Pengebumian melentur	Gua Cha, Kelantan
B	Pengebumian tempayan	Kota Tampan, Perak
C	Pengebumian perahu	Pantai Timur, Sabah
D	Kubur kepingan batu	Lembah Bernam, Selangor

Aras Sederhana

10. Mengapakah kita perlu mengkaji kehidupan masyarakat Zaman Prasejarah?

Buku Teks
ms. 69

- I Mengumpulkan artifak sejarah
II Mempelajari teknologi zaman purba
III Memahami perkembangan tamadun manusia
IV Mencontohi kegigihan dan semangat berusaha

- A I dan II C II dan III
B I dan IV D III dan IV

Aras Tinggi

BAHAGIAN B

1. Gambar berikut menunjukkan manusia Zaman Prasejarah.

Buku
Teks
ms. 46-51

Klu Soalan

Zaman Prasejarah ialah zaman manusia belum mengetahui dan mengenal tulisan. Zaman Prasejarah terbahagi kepada Zaman Batu dan Zaman Logam.

(a) Jelaskan maksud zaman berikut:

(i) Zaman Prasejarah

Zaman sebelum manusia mengetahui dan mengenal tulisan.

(ii) Zaman Batu

Penggunaan teknologi batu dalam kehidupan harian manusia pada zaman tersebut.

(iii) Zaman Logam

Penggunaan teknologi gangsa dan besi.

Aras Rendah [3 markah]

(b) Senaraikan lokasi Zaman Prasejarah di negara berikut.

	Negara	Lokasi
(i)	Britain	Stonehenge
(ii)	Sepanyol	Altamira
(iii)	Vietnam	Sa Hyun
(iv)	Thailand	Ban Chiang

Aras Rendah [4 markah]

(c) Apakah nilai yang boleh kita contohi daripada manusia Zaman Prasejarah?

(i) Bijak menyesuaikan kehidupan dengan persekitaran.

(ii) Tidak mudah berputus asa walaupun hidup serba kekurangan.

(iii) Kreatif dan inovatif menghasilkan pelbagai peralatan untuk kelangsungan hidup.

Aras Sederhana [3 markah]

2. Zaman Mesolitik memperlihatkan cara hidup yang semakin berkembang.

Buku
Teks
ms. 52-56

(a) Nyatakan ciri-ciri kehidupan manusia Zaman Mesolitik dari aspek berikut:

(i) Tempat kediaman

Masih menetap di dalam gua, lubang bawah tanah dan di bawah pokok. Bagi mendapatkan air dan makanan, petempatan mereka bertumpu di pinggir sungai dan laut.

Aras Sederhana [2 markah]

- (ii) Kegiatan ekonomi

Mengutip hasil hutan, memburu binatang dan menangkap ikan. Masih mengamalkan perkongsian makanan.

Aras Sederhana [2 markah]

- (b) Bagaimanakah organisasi sosial masyarakat Zaman Mesolitik?

(i) Hidup dalam kelompok kecil.

(ii) Masih lagi hidup secara nomad.

(iii) Belum mempunyai sistem organisasi sosial yang tersusun.

Aras Sederhana [3 markah]

- (c) Buktikan perkembangan teknologi dalam masyarakat Zaman Prasejarah.

Pada peringkat awal, teknologi batu digunakan oleh masyarakat Zaman Paleolitik dan Zaman Mesolitik. Zaman Neolitik pula menunjukkan zaman perkembangan teknologi daripada batu kepada tembikar. Selepas itu, teknologi manusia Zaman Prasejarah berkembang ke arah teknologi logam. Pada zaman ini, manusia mula mencipta alat gangsa dan besi.

Aras Tinggi [3 markah]

BAHAGIAN C

Klu Soalan

Manusia Zaman Logam menjalankan aktiviti pertanian, penternakan, perdagangan, dan pertukaran barangan. Kehidupan mereka lebih tersusun. Pemimpin bertanggungjawab menyelesaikan masalah dan membentuk aturan hidup untuk dipatuhi oleh setiap anggota masyarakat.

1. (a) Jelaskan kehidupan manusia Zaman Logam berdasarkan ciri-ciri berikut:

(i) Kegiatan ekonomi

Aras Sederhana [3 markah]

(ii) Organisasi sosial

Aras Sederhana [3 markah]

- (b) Gambar berikut menunjukkan kegiatan memburu binatang.

Memburu pada Zaman Prasejarah

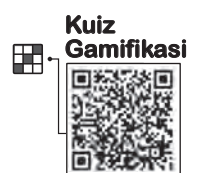
Memburu pada hari ini

Bandingkan kegiatan memburu binatang oleh masyarakat Zaman Prasejarah dengan masyarakat pada hari ini.

Aras Sederhana [8 markah]

- (c) Jelaskan kesan jika tapak lokasi Zaman Prasejarah di dunia dan Malaysia dimusnahkan dan tidak dipulihara.

Aras Tinggi [6 markah]

Bab 3

PANDUAN TUGASAN SEJARAH

Pengertian

- (a) Satu kajian secara mendalam tentang situasi, isu, subjek, dokumen atau peristiwa.
- (b) Berdasarkan sumber secara terperinci yang dikumpulkan dalam jangka masa tertentu.

Ciri

- (a) Data yang mendalam dan teliti daripada pelbagai sumber.
- (b) Pemerhatian dan empati.
- (c) Makna dan iktibar yang boleh dipelajari daripada kes tertentu.

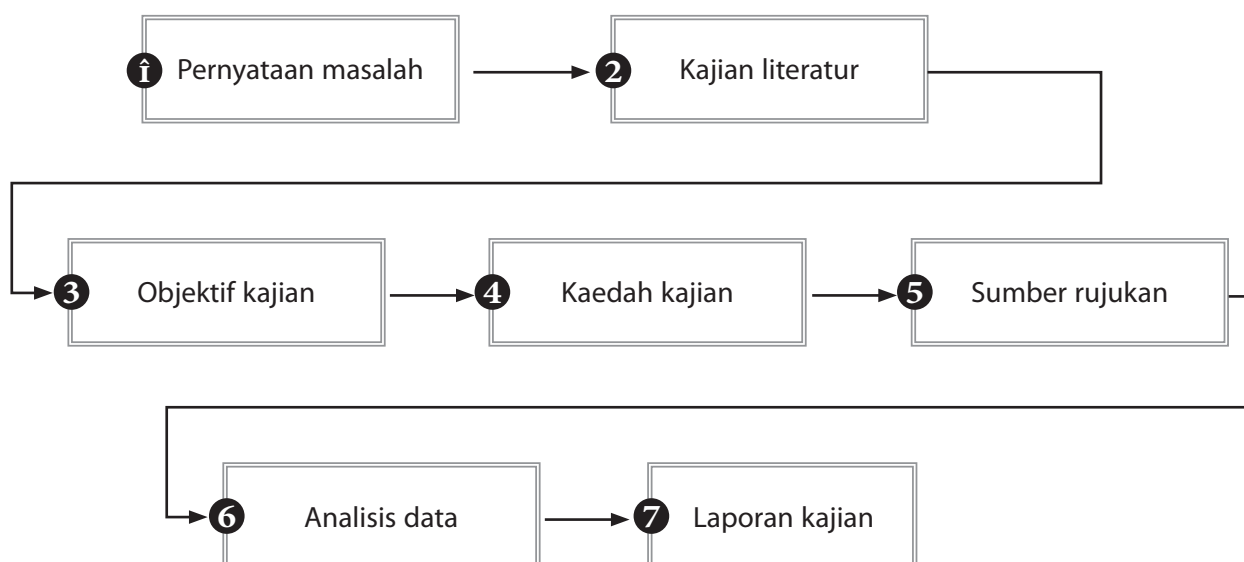
Tujuan

- (a) Mengilustrasi gambaran, menganalisis dan menginterpretasi kehebatan tokoh, keunikan monumen, situasi dan peristiwa melalui maklumat yang diperoleh.
- (b) Mengenal pasti tingkah laku yang kompleks dalam situasi tertentu.
- (c) Mempersembahkan dapatan sebenar.
- (d) Pengesahan dapatan.

Fokus

- (a) Individu, situasi tempatan atau peristiwa.
- (b) Kejadian atau peristiwa yang unik dan utama atau kes tunggal.
- (c) Perkara berkaitan dengan tokoh, komuniti, pertubuhan, institusi, peristiwa, tempat, fakta / mitos / legenda dan monumen.

Langkah-langkah pelaksanaan tugas

Contoh Laporan Tugas Sejarah

<https://plus.pelangibooks.com/Resources/KuasaiPBD/SejarahT1/LaporanTugasSejarah.pdf>

UJIAN AKHIR SESI AKADEMIK

Masa: Dua jam

Arahan: Kertas soalan ini mengandungi **tiga** bahagian, iaitu **Bahagian A**, **Bahagian B** dan **Bahagian C**.
Jawab **semua** soalan dalam **Bahagian A** dan **Bahagian B** serta **satu** soalan daripada **Bahagian C**.

Bahagian A

[20 markah]

Jawab **semua** soalan.

1. Rajah berikut berkaitan pengertian sejarah.

Sejarah merupakan catatan atau rekod tentang sesuatu peristiwa yang berlaku pada masa lalu.

Tokoh yang memberikan pengertian tersebut ialah

- A Herodotus
- B Ibn Khaldun
- C Khoo Kay Kim
- ☒ D Muhd Yusof Ibrahim

2. Apakah sumber sejarah berikut?

- A Fosil
- ☒ B Artifak
- C Manuskrip
- D Ensiklopedia

3. Gambar berikut menunjukkan haiwan yang hidup pada Zaman Air Batu.

Apakah haiwan tersebut?

- A Sloth
- ☒ B Stegosaurus
- C Wolly mammoth
- D Harimau bertaring

4. Pengetahuan tentang perkembangan Zaman Air Batu mendidik dan menyedarkan kita supaya
- A berbangga dengan sumber alam
 - ☒ B bersyukur dengan ciptaan Tuhan
 - C bekerjasama memajukan negara
 - D berusaha mempelajari teknologi moden

5. Maklumat berikut menunjukkan lokasi Zaman Prasejarah di Asia Tenggara.

Penemuan rangka manusia berusia antara 22,000 hingga 24,000 tahun. Merupakan tapak Zaman Prasejarah yang penting di Filipina.

Apakah lokasi Zaman Prasejarah tersebut?

- ☒ A Gua Tabon
- B Gua Altamira
- C Gua Padah-lin
- D Gua Liang Bua

6. Pilih pasangan yang **betul**.

	Zaman	Tapak
A	Logam	Tingkayu
☒ B	Neolitik	Jenderam Hilir
C	Mesolitik	Lembah Mansuli
D	Paleolitik	Sungai Tembeling

7. Apakah perkataan dalam bahasa Arab yang merujuk kepada tamadun?

- I *Hadari*
- II *Mudun*
- III *Ummah*
- IV *Muqaddimah*

- ☒ A I dan II
- B I dan IV
- C II dan III
- D III dan IV

Bahagian B

[40 markah]

Jawab semua soalan.

1. Petikan akhbar berikut berkaitan dengan kaedah penyelidikan dalam sejarah.

- (a) Nyatakan ciri-ciri sumber yang ditemukan di tapak arkeologi tersebut.

Sumber yang ditemukan merupakan sumber primer.

Sumber tersebut bersifat asli.

Sumber tersebut belum ditafsir.

[2 markah]

- (b) Terangkan aktiviti gali cari di tapak penemuan bersejarah.

Perancangan grid, iaitu penandaan kawasan di tapak arkeologi dilakukan. Setiap petak grid akan diberikan nombor rujukan. Menandakan kawasan berdasarkan pelan. Melakukan ekskavasi, iaitu proses mengumpulkan data dengan mencatatkan semua penemuan.

[4 markah]

- (c) Bagaimanakah kita menghargai tapak warisan sejarah negara?

(i) Mewartakannya sebagai tempat bersejarah untuk tatapan generasi akan datang.

(ii) Menjadikannya kawasan penyelidikan sejarawan tempatan dan luar negara.

(iii) Mengelakkan pencerobohan di tapak warisan sejarah.

(iv) Memperkenalkan tapak warisan sejarah kepada pelancong tempatan dan luar negara.

[4 markah]

2. Zaman Prasejarah ialah zaman manusia belum mempunyai tulisan. Kewujudan manusia Zaman Prasejarah dapat diketahui melalui kajian arkeologi dengan menggunakan kaedah gali cari.

- (a) Bagaimanakah manusia Zaman Prasejarah mendapatkan sumber makanan?

Bergantung kepada sumber alam.

Mengutip hasil hutan, memburu binatang dan menangkap ikan.

Menjalankan pertanian dan penternakan bersifat sara diri untuk memenuhi keperluan sendiri.

[2 markah]

Bahagian C
[20 markah]

Jawab satu soalan sahaja.

1. (a) Jelaskan tahap Zaman Air Batu berikut:

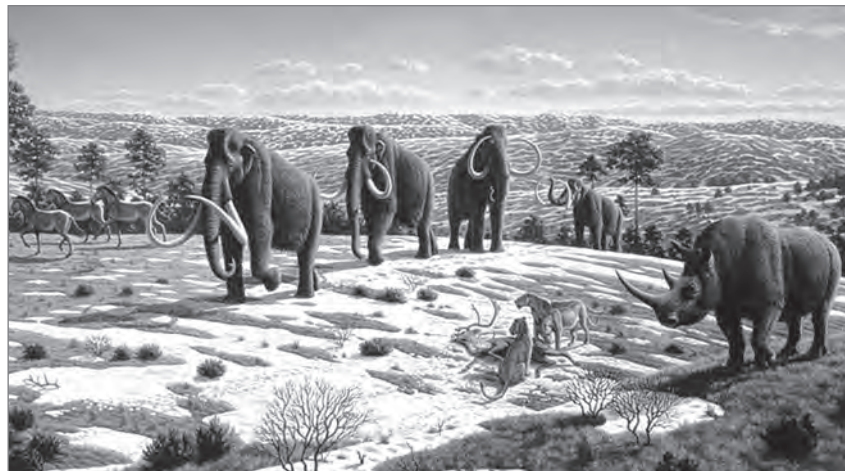
(i) Zaman Miosen

[3 markah]

(ii) Zaman Pliosen

[3 markah]

(b) Gambar berikut menunjukkan Zaman Air Batu Akhir.

Terangkan ciri-ciri Zaman Air Batu Akhir.

[6 markah]

(c) Jelaskan iktibar yang boleh diambil daripada pengetahuan Zaman Air Batu.

[8 markah]

2. (a) Jelaskan sumbangan tokoh berikut:

(i) Maharaja Shi Huangdi

[3 markah]

(ii) Maharaja Han Wu Di

[3 markah]

(b) Gambar berikut menunjukkan peperiksaan perkhidmatan awam di China.

Terangkan matlamat sistem pendidikan dalam tamadun China.

[6 markah]

(c) Pada pendapat anda, apakah kesan jika seseorang tidak mementingkan pendidikan dalam kehidupannya?

[8 markah]